

no. 915
N=658/19.7/20/10 1895
A. I. ODOBESCU

și
V. GR. BORGovan

GRAMATICA

325645
PENTRU CLASA III PRIMARĂ

INTOCMITA DUPE PROGRAMA OFICIALĂ DIN 1895

și APROBATĂ DE MINISTERUL INSTRUCCIUNII PUBLICE

16922
SINTAXĂ. — LEXICOLOGIE. — ORTOGRAFIE. —
DEPRINDERI LA COMPUNERE, LA DICTARE,
LA DECOPIARE ȘI LA MEMORIZARE.

BUCURESCI

EDITURA LIBRARII LEON ALCALAY

37, CALEA VICTORII, 37

1895.

459.0-5 (075.2)

CON COM 1955 17046

PC 70/06

1956

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C22691

GRAMATICĂ.

TRIMESTRUL I.

1. COMPUNERE ȘI DEPRINDERE LA COPIAT.

Exemple.

GRĂDINA.

1°. Grădina este o bucată de pământ împrejmuit.

2°. Grădina poate să se afle lângă casă sau pe câmp.

3°. Ea este împrejmuită cu gard, ori cu uluci, ori cu zid.

4°. Într'o parte a împrejuririi se află porțița grădinii. — Prin mijlocul grădinii se află un drum lat. — Drumul este așternut cu năsip. — Alte cărări mai mici duc, din drumul cel mare, pină la marginile grădinii. — De amînduoë laturile drumului și ale cărărilor se află șiruri de cîcăze. — În grădină se mai află pomi și copaci; unii sint mai mari și alții mai mici. — Se află în grădină și flori frumoșe; se află și ierbă verde și legume de tot felul. — Pe arbori se vîd adese-ori păsări; pe flori se vîd fluturi și albine.

5°. În grădină lucrăză tata, mama și alți muncitori. — Copiii pot să se plimbe și sa se jîce în grădină. — Lor le plac pîmele și florile. — Ōmenilor mari

le place să petrecă și să se odihnescă la umbra pomilor și a copacilor din grădină.

6°. Grădina este un loc plăcut, frumos și folositor.

Regule. — 1°. Numele ce noi dăm ființelor și lucrurilor se cheamă *Substantive*.

2°. Cuvintele pe care le putem pune în locul substantivelor, se cheamă *Pronume*.

3°. Ca să cunoșcem care vorbe sînt substantive și pronume, întrebăm despre ele: «*Cine?*» sau: «*Ce?*»

4°. Părțile de cuvînt pe care le adăogăm în urma substantivelor, ca să arătăm de ce anume ființă sau de ce anume lucru vorbim sau scriem, se cheamă *Articole*.

5°. Cuvintele care arată *cum* și *ce fel* sînt ființele sau lucrurile, se cheamă *Adiective*.

6°. Cuvintele care arată *ce face* o ființă sau un lucru, ori *ce se întîmplă* cu ele, se cheamă *Verbe*.

7°. Cuvintele care arată *câte sînt la număr* ființele sau lucrurile despre care vorbim, se cheamă *Numerale*.

8°. Substantivele, pronumele, articolele, adiectivele, verbele și numeralele sînt *tote părți de vorbire*.

Teme. — Veî scrie din bucata de mîi sus «**Grădina**», toate părțile de vorbire ce le cunoști, aședînd pe câte un rînd oșebit fie-care fel.

[Lecțiuni=L. II-III.]

2. PROPOZIȚIUNEA CU PĂRȚILE EI PRINCIPALE.

Exemple. Tata este grădinar. Nucul este pom. Pătlăgelele sînt legume. — Grădinarul este harnic. Nucul este verde. Pătlăgelele sînt roșii. — Grădinarul muncește. Nucul umbrește. Pătlăgelele se mînincă.

Regule. — 1°. O gîndire pe care noi o rostim sau o scriem, se cheamă o *Propozițiune*.

2º. Noi scriem totdeauna cu o literă mare la început, cuvântul cel d'întîi din orî-ce propozițiune.

3º. La sfîrșitul orî-cărîi propozițiuni scrise, noi punem câte un semn. Punem un *punct* (.), când vrem să arătăm hotărit că ceva este în ființă.—Punem un *semn de întrebare* (?), când vrem să întrebăm ceva. Punem un *semn de mirare* (!), când ne mirăm de ceva sau când chîemăm pe cineva.

4º. În fie-care propozițiune se află cel puțin două părți: o parte despre care spunem ceva;—acea parte se numește *Subiect*;—și o altă parte în care spunem ceva despre subiect;—acea parte se numește *Predicat*.

5º. Când într'o propozițiune subiectul este un nume de ființă, noi îl aflăm întrebând: — «*Cine* este cel despre care spunem ceva?»—Îar când subiectul este un nume de lucru, noi îl cunoșcem întrebând;—«*Ce* este ceia despre care spunem ceva?»

6º. Când vrem să șcim care este predicaatul uniî propozițiuni, noi întrebăm, sau:—«*Ce* este (subiectul)?»—sau:—«*Cum* este (subiectul)?»—sau:—«*Ce face* (subiectul)?»

7º. Subiectul și Predicaatul sint părți de căpetenie orî *Părți principale* ale propozițiuni.

Teme.—Veî scrie șese propozițiuni, în care veî arăta:—*Ce este* vrabia.—*Cum este* vrabia.—*Ce face* vrabia.—*Ce este* prunul.—*Cum este* prunul.—*Ce face* prunul.—La tôte acele propozițiuni veî sublinia subiectul și predicaatul.

[L. II-III.]

3. DESPĂRTIREA VORBELOR CU O CONSUNANTĂ INTRE DUOË VOCALE.

(Deprinderi ortografice).

Exemple.—În măr ved un măr.—Ta-ta sa-pă.—Ma-ma u-dă.—Ea a-poî pli-ve-șce.—Co-pi-iî se jó-că în gră-di-nă.—Măr-gă-ri-tă-re-lul în-flo-re-șce pri-mă-va-ră.

Regule. — 1°. Proposițiunile se fac cu *vorbe*. Vorbele se compun din *sunete*.

2°. Sunetele împreunate compun *silabe*. Fie-care silabă se rostește sau se pronunță cu o singură deschidere a gurii.

3°. Sînt vorbe cu o singură silabă; altele sînt cu două; altele cu trei sau și cu mai multe silabe: (*Pom, Ta-tă, Gră-di-nă, A-ră-tu-ră, Se-mă-nă-tu-ră.....*).

4°. Când scriem, putem să despărțim vorbele în silabe; dar cele cu o singură silabă nu le putem despărți nici odată.

5°. Când despărțim silabele unui vorbe, consunanta care se află între două vocale, se lipește totdeauna de silaba ce urmăze. (*Ma-ma pli-ve-șce. Plu-ga-rul sé-mă-nă*).

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei copia toate vorbele cu o consunantă între două vocale, despărțindu-le în silabe.

[L. II.]

4. PROPOZIȚIUNEA DESVOLTATĂ CU ATRIBUT.

Exemple.

Pomiî sînt frumoși.

Perele sînt pome.

Nucile sînt verđi.

Cója nucilor este amară.

Mieđul nucii nu este amar.

Pomiî *infloriți* sînt frumoși.

Perele sînt pome *gustóse*.

Tóte nucile sînt verđi.

Cója *verde a nucilor* este amară.

Grădina *nóstră* este mare.

Regule. — 1°. Când o propozițiune are numai un subiect și un predicat, noi o numim o *propozițiune simplă*.

2°. Când o propozițiune, osebit de subiectul și de predicatul său, mai cuprinde și alte cuvinte legate de subiect ori de predicat, acelei propozițiuni noi îi dicem că este o *propozițiune desvoltată*.

3°. Cuvintele care într'o propozițiune desvoltată sînt legate de un substantiv, noi le numim *Atribute*.

4°. Atributele pot fi și adiective, și numerale, și substantive.

5°. Ca să cunoșcem dacă un cuvînt dintr'o propozițiune este atribut al unui substantiv, noi întrebăm: — «*Care* (substantiv)? — «*Ce fel* (de substantiv)? — «*Câte* (substantive)?»

6°. Atributul este o parte *întregitoare* sau *secundară* (adică de a doua-mână) a propozițiunii.

Teme. — 1°. Vorbînd despre grădină, (*nuc, piersică și altele*), vei forma trei propozițiuni, avînd ca atribut: una, *un adiectiv*; alta, *un numeral* și alta, *un substantiv*. — 2°. Din bucata de citire alésă, vei culege toate *atributele* și vei scrie pe trei rînduri osebite: *atributele adiective*, *cele numerale* și *cele substantive*. — Acéastă lucrare va fi împărțită într'astfel, pe caiet:

— *Atributele* din bucata de citire sînt următoarele:

1. *Adiective*:

2. *Numerale*:

[L. II—III.]

5. COMPUNERE.

(Descriere).

Exemple.

LIVEDEA.

1°. Ce este livedea? — (*o întindere mare de pămînt unde cresc pomi, ierburi și flori...*)

2°. Cum se mai chîemă livedea? — (*pajiște...*)

3°. Unde se află livedea? — (*adese-ori aprópe de casă, de viie, de pădure...*)

4°. Cum este livedea? — (*cu pomi, mai rari decît în pădure...*)

5°. Ce se vede în livede? — (*pomi roditori, ierburi, flori de câmp; une-ori se mai ved și șanțulețe sau*

canaluri cu ape curgătoare; mai rar, se ved în livezi animale sêlbatice: iepuri și vulpi; dar în pomi, se ved păsări și adese-orî insecte...)

6°. Ce folos aduce livedea?—(póme pentru ómenî, nutreț pentru vite,... livedea póte fi și pășune și islaz; iêrba cosită de prin livezi se face maldăr, fin și otavă...)

Regule. — 1°. Despre o ființă sau despre un lucru, noi putem spune și scrie: *Ce este?*—*Cum este?* adică *ce însușiri are?*—*Unde se află?*—*Ce părți are?* sau *cum se împarte?*—*Ce i se póte întimpla?* sau *ce face?*—*Ce folos sau ce pagubă póte să aducă?*

2°. Când răspundem cu deamăruntul la tóte aceste întrebări, sau prin graiū, sau în scris, se chiémă că noi descriem acea ființă sau acel lucru, orî că facem o *descriere*.

Teme.— 1. Vei scrie pe caietul cel curat răspunsurile la tóte întrebările de mai sus, despre «**Livede**».— Vei face într'astfel:

Prelucrare:

- 1°. Livedea este. —2°. Livedea se mai numește și.
3°. Livedea se află. —4°. Livedea ni se arată a fi —
5°. În liveze vedem. —6°. Livedea ne dă. —
2. Vei descrie, dupe punctele de mai sus, «**Viia și Pădurea**».

[L. III-IV.]

6. PROPOZIȚIUNEA DESVOLTATĂ CU COMPLINIRE.

Exemple.— Stăpinul poruncește *argaților*. Argații înjugă *boii*. După ce boii sînt înjugați *de argați*, stăpinul își mîngăie *boii*. Boii se bucură că sînt mîngăiați *de stăpin*.—Argații cu boii ară *pămîntul*; dar pămîntul nu simte că e arat *de argați*.— După ce au arat, boii pasc *iêrbă*; dar iêrba nu simte că e păscută *de boi*.

Regule. — 1°. Cuvintele care, într'o propozițiune desvoltată, sînt legate de un verb, noi le numim *Complinire*.

2°. Când vrem să șcim care parte este complinirea într'o propozițiune desvoltată, noi, cu mijlocirea verbelor, întrebăm: «*pe cine? ce? de cine? cui? despre ce?*»

3°. Ca și atributul, complinirea este o parte *întregitoare* sau *secundară* a propozițiunii.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei culege *complini*rele verbelor și *atributele* substantivelor, și le vei scrie pe două rinduri osebite: un rind pentru *complini*ri, și celălalt pentru *atribute*.

[L. II-III].

7. DESPĂRȚIREA CUVINTELOR CU MAI MULTE CONSUNANTE ALĂTURATE.

(Deprinderi ortografice).

Exemple. — Tó-m-na, ȕi-ú-a es-te măi scur-tă. Nóp-tea a-tuncî es-te măi lun-gă. A-e-rul se ră-ce-șce. Se por-nesc vîn-turî. Frun-de-le co-pa-ci-lor in-găl-be-nesc. Lu-piî, ur-șîi, vul-pi-le și cor-biî ră-mân stă-pîni în pă-durî. Pe câm-purî, tot măi mun-cesc plu-ga-riî. A-tuncî ve-dem și câ-te un vî-nă-tor, cu co-po-iî du-pě el, um-blând prin co-dru.

Regule. — 1°. Când despărțim cuvintele în care se află două consunante între două vocale, atunci consunanta d'întîi rămâne lipită de silaba de 'naintě ei; iar a doua consunantă trece la silaba din urma ei.

2°. Când consunanta a doua este litera *l* sau litera *r* (*tablă, codru*), amîndouă consunantele trec la silaba următoare (*ta-blă, co-dru*).

3°. Când despărțim în silabe cuvintele în care trei sau patru consunante se află între două vocale, atunci cea d'întîi consunantă rămâne lipită de silaba d'înainte ei; iar tóte celelalte consunante trec la silaba următoare.

Teme.—Veî copia pe caiet o poezie învăţată pe dinafară, şi vei despărţi în silabe toate cuvintele ce te vei scrie, păzind regulile de mai sus.

[L. II.]

8. COMPLINIRE DIRECTĂ ŞI COMPLINIRE INDIRECTĂ.

Exemple.—Totă lumea laudă pe omul muncitor. (*..pe cine?*).—Plugarul ară ţarina. (*..ce?*).—Într'însa el sămănă seminţa. (*..ce?*).—Dumnezeu dă holdelor ploie (*..ce?*).—Plóia face să răsară grânele (*..ce?*).—Grânele aduc folos ómenilor (*..ce?.. cui?*).—Ómenii se bucură de belşugul grânelor (*..de ce?*).—Ei se închină şi mulţumesc lui Dumnezeu, pentru acel belşug. (*..cui?.. pentru ce?*).

Regule. — 1º. *Complinirea* care implineşce sau *complinesce* d'a dreptul înţelesul predicatului, se cheamă *complinire* dréptă sau *directă*. Ca să cunoşcem care e *complinire* directă, facem întrebarea: «*pe cine?* sau *ce?*»

2º. *Complinirea* care implineşce sau *complinesce* înţelesul predicatului, nu d'a dreptul ci în mod lăturaş, adică *indirect*, se cheamă *complinire indirectă*. Ca să cunoşcem care e *complinire* indirectă, facem întrebare cu vorbele: «*cui?* de *ce?* orî *despre ce?* şi *pentru ce?*»

3º. *Complinirile* sînt, sau *directe* sau *indirecte*.

4º. Substantivele pot fi *subiect*, *predicat*, *atribut* şi *complinire directă* şi *indirectă*.

Tema.—1º. Din bucata de citire alésă, vei sublinia toate *complinirile* directe şi pe toate cele *indirecte*. — 2º. Vei răspunde înscris, pe caiet, la întrebările următoare:

a) «Prin ce întrebări aflăm *predicatul* într'o propoziţiune? Ce părţi de cuvintare pot fi *predicat*?»—b) «Prin ce întrebări aflăm *complinirea* într'o propoziţiune?»

[L. II-III.]

9. COMPUNERE.

(Descriere).

Exemple.

NUCUL.

10. Ce este nukul?...—(*...un pom...*)

20. Unde crește nukul?... (*...în grădină, ori în liveze, ori în viie...*)

30. Cum este nukul?... —(*...mare, frumos, verde...*)

40. Ce părți are nukul?...—(*incepând din jos în sus: ...rădăcini, tulpină, crăci, frunze, fructe...*)

50. Ce fel de rădăcini are nukul?...—(*...una grosă și mai multe subțiri...*)

60. La ce slujesc nukului rădăcinile?...—(*...il hrănesc...*)

70. Cum este tulpina nukului?...—(*...grosă, netedă, cu coaja alburie...*).—Cum îi sint crăcile?... Cum sint frunzele nukului?...—(*...mari, grose, cu miros frumos...*)
Cum sint nucile, vara?... Cum sint, toamna?...

80. Care sint părțile unui nuci?...

90. Ce folos aduce nukul?...—(*...lemn, frunze, fructe...*)

110. Știi să spui vre-o ghicitoare despre nuc?...

Teme.— 10. Veți descrie, tot de pe punctele de mai sus, două alți pomi: «Cireșul și Prunul».—20. Răspunsurile despre «Nuc» le veți prescrie pe caietul cel bun.

[L. III—IV.]

10. ADVERBELE.

Exemple.— *Îérna, sórele rësare târđiú. Chiar la amiédî când el este mai sus pe cer, rađe-le lui, fórte puțin ne încăldesc. Séra vine de-vreme. Atunci, só-*

rele se cobără jos și se ascunde iute sub zare. Îndată se face întuneric. *Nóptea*, gerul se lasă *pretudindeni* și tare. Vintul bate aspru, *despre miédă-nópte*; omul lesne pôte să înghițe. Întunericul îl sperie *gróznic*, căci *nicăiri* nu vede cu ochi, nici *aprópe*, nici *de parte*. Atunci, *de spaimă* și *de durere*, bietul nenorocit strigă cu *desperare*: «Unde'i bine, nu'i de mine! Unde'i rău, acolo's eu! Fie-ți milă, de mine, Dómnne! și fă-mă să scap de aci și să apuc și diuă de mănă!»

Regule. — 1°. Cuvintele subliniate de mai sus stau fie care pe lingă un verb.—Tóte acele cuvinte sînt *Adverbe*.

2°. Unele din ele ca: *sus*, *jos*, *pretudindeni*, *aci*, arată anume *locul*, unde se petrece faptul pe care ni'l spune verbul. — Ele se numesc *adverbe de loc*. — Ca să cunoșcem care sînt *adverbe de loc*, facem întrebare cu vorbele: «unde? de unde? pe unde? încotro? din cotro?»

2°. Altele, ca: *ierăna*, *tărđiú*, *măne*.... arată anume *timpul*, când se petrece faptul pe care ni'l spune verbul.— Ele se numesc *adverbe de timp*. — Ca să cunoșcem care sînt *adverbe de timp*, facem întrebare cu vorbele: «când? de când? pînă-când? pe când? cât timp?»

3°. Altele iar, ca: *fórte*, *lesne*, *bine*, *rău*,.... arată anume chipul său *modul* cum și în ce fel se petrece faptul pe care ni'l spune verbul. — Ele se numesc *adverbe de mod*. — Ca să cunoșcem care sînt *adverbe de mod*, facem întrebare cu vorbele: «cum? în ce fel? în ce formă?»

4°. În sfirșit, mai sînt unele ca: *de frig*, *de fóme*, *de spaimă*, *de durere*, *cu desperare*. Tóte acestea arată anume *pricina* sau *cauza*, pentru căre se petrece faptul pe care ni'l spune verbul.—Ele se numesc *adverbe de cauză*. — Ca să cunoșcem care sînt *adverbe de cauză*, facem întrebare cu vorbele: «de ce? pentru ce? din ce cauză?»

5°. Decî, adverbele sînt cu totul de patru feluri : *adverbe de loc*, *adverbe de timp*, *adverbe de mod*, și *adverbe de cauză*.

Teme.— Din bucățile de citire alese, vei culege toate adverbele ce se vor afla într'insele și le vei scrie, pe patru rînduri oșebite, împreună cu predicatele de care se ține fie-care. Pe un rînd vor fi *adverbele de loc*; pe al altul cele *de timp*; pe al treilea cele *de mod* și pe al patrulea cele *de cauză*.

[L. IV—Y.]

11. TRĂSURA-DE-UNIRE.

(Deprinderi ortografice)

Exemple. — Spătă-lată a fost încă de mic-mititel un pierde-vară, un tîrîie-briû, un om-de-nimica, un fără-de-lege. Ca copil, el se furișă printre florile cele nalte, printre flórea-sórelui, printre moțul-curcanului, ca să fure pepeni din grădină. Mai târdiû, 'și-a luat lumea în cap.—«Nu cum-va dusu-s'a el și la Lacul-Să-rat?»—Ba s'a dus, și de acolo, a fugit la Balta-Albă, la Văleni-de-Munte, la Ruși-de-Vede, la Têrgu-Jiului, pînă a ajuns la Turnu-Severinului. Un-spre-dece luni d'a-rîndul a rătăcit pretutindenî, jăfuind și prădând. Spătă-lată făcu ce făcu și scăpă ne-prins. Pînă în sfîrșit, el a trecut granița și a fugit dincolo, în Austro-Ungaria.

Regule. — 1°. Când un cuvînt este compus din două sau mai multe vorbe, ele nu se scriu d'a-rîndul într'un singur cuvînt, ci trebuie, când îl scriem, să despărțim vorbele din care e compus, printr'o trăsură-de-unire.

2°. Trăsura-de-unire se mai pune, la scris, și într'alte locuri, și anume :

a) între verbele după care urmăzeă îndată pronumele, (*dusu-s'a*).

b) când un cuvînt e scris în prescurtare, (*d-lui*).

3°. Trăsura-de-unire arată că cuvintele între care ea este pusă, noi trebuie să le rostim ca un singur cuvint.

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate cuvintele unde se află o trăsură-de-unire, și vei arăta dacă cum-va lipsește vre-unde-va trăsura-de-unire.

2°. Vei alege, din Geografie și din Istorie, șese cuvinte compuse și vei forma cu ele șese propozițiuni, în care, pre-cât se poate, vei cuprinde și alte cuvinte cu trăsura-de-unire.

[L. II.]

12. ADVERBELE, CA COMPLINIRE.

Exemple. — *Adineuri*, s'a sfârșit lecțiunea; hai-
dem *acum* în grădină. — Vedeți! *aci* cresc legume;
dar mai *încolo* cresc flori. Pomii roditori se află *a-
prope*; e mai *departe* până la pădure.—*Îeri*, a ploăat
tare; de aceia e *astăzi* așa frumos!

Regule. — 1°. Toate adverbele pot sluji, și ele, drept *com-
plinire* a predicatului într'o propozițiune. Asemene *com-
pliniri*, le numim *compliniri circumstanțiale*.

2°. Complinirile circumstanțiale sint, și ele, *părți se-
cundare* ale propozițiunii.—..... Care sint celelalte *părți
secundare* ale propozițiunii?..... — Care sint *părțile
principale*?.....

Teme.— În bucata de citire alésă, vei sublinia cu o liniură toate *pre-
dicatele*; iar cu două liniore, toate *complinirile circumstanțiale*.

[L. II.]

13. COMPUNERE.

(Comparațiune)

Exemple. PRUNELE ȘI PÎERSICILE.

I. Asemănările :

1°. Ce sint, atît prunele cît și pîersicile?—(*fructe
tomnatice...*)

20. Cum este fructul, la unele? cum e la celelalte?— (...cărnos, cu o peliță pe dinafară...)

30. Cum aū ele mîedul și simburele?...— (...mie-
dul e mustos și môle... simburele e tare...)

40. Cum sint amînduoē fructele la gust?...—
(...dulci...)

50. Cum staū prunele și pîersicile în pom?...
— (...atirnite de o cōdă...)

60. De cîte feluri sint prunele și de cîte feluri
sint pîersicile?...— (...de mai multe feluri...)

— Deci, prunele și pîersicile se asēmēnă într' unele
puncte.—

II. Deosebiri:

10. Cum sint prunele și pîersicile, la mărime?...
— (...pîersicile sint mai mari decăt prunele...)

20. Cum sint prunele, la fațā?...— (...vinete...); cum
sint pîersicile?...— (...galbene ori roșii...)

30. Ce formă aū prunele?...— (...lunguietă...); dar
pîersicile?...— (...rotunde, cu o crestătură pe la mijloc...)

40. Ce fel de cōdă aū prunele?...— (...mai lungă);
dar pîersicile?...— (...fōrte scurtă...)

50. Cum sint prunele, la gust?...— (...cam acrișore...);
dar pîersicile?...— (...ele sint mai stifōse...)

— Deci prunele și pîersicile se și deosebesc într'u-
nele puncte.—

Prunele și pîersicile se asēmēnă într' unele punc-
te; iar într' alte puncte, se deosebesc.

Regule. — 10. Cînd căutăm să arătăm, saū prin graiū
saū în scris, asemēnările și deosebiriile ce sint între duoē
ființe saū între duoē lucruri, atuncī se chîemă că noi el

comparăm una cu alta, sau că facem o *comparațiune* între dinsele.

2°. Comparațiuni putem să facem între mai mult decât numai două ființe sau două lucruri.

3°. La orî ce comparațiune, e mai bine să arătăm mai *întîi*, punctele de asemănare, și *apoi*, punctele de deosebire.

Teme.—1°. Răspunsurile date la comparațiunea dintre «Prune și Piersici», le vei copia întocmai pe caietul cel bun. — 2°. Veți compara, dupe punctele de mai sus, «Mărul» cu Nucul» și apoi «Dovlécul» cu «Castravetele».

[L. III-IV.]

14. APOSTROFUL.

(Deprinderi ortografice).

Exemple

M'am sculat de diminéță; <i>adică</i> :	Mă am am sculat de diminéță
M'am spălat, m'am îmbrăcat.	» Mă am spălat, mă am îmbrăcat.
Nu'mi e fόμε; nu'mi e somn.	» Nu imi e fόμε, nu imi e somn,
Dac'aș fi acum un domn,	» Dac'aș fi acum un domn,
Fără grij'aș sta pe loc!	» Fără grijă aș sta pe loc!
Dar sint copilaș, și 'n școlă	» Dar sint copilaș, și în școlă.
Mult și multe-am de 'nvățat.	» Mult și multe-am de învățat

Regule. — 1°. Când se întilnesc două cuvinte, dintre care una se sfirşeşte cu o vocală, iar cealaltă se începe şi ea tot cu o vocală, mai totdeauna una dintr'acele două vocale se lepădă, şi la vorbă şi la scris. Acea lepădare se cheamă *Elisiune*.

2°. Elisiunea o însemnăm, în scris, printr'o virgulă pusă sus, în locul vocalii lepădate. Acea virgulă pusă sus, se cheamă *Apostrof*.

Teme. Într'una din poeziile cărţii de citire vei sublinia toate cuvintele, în care sint elisiuni însemnate cu apostrof şi te vei gândi ce anume vocală s-a lepădat în fie-care loc.

[L. II.]

15. PREPOZIȚIUNILE.

Exemple. — Viile se află *pe* *lingă* sat. — De la sat *spre* răsărit, se înalță *déluri*. — *Printre* *déluri* se află văi. — *Pe* văi sint finețe frumoșe. — Boii pasc și rumegă *a-lene*. — Un vinător umblă *prin* finețe. — Copoii se țin *după* dinsul. — Un iepuraș sbughii de *subt* un tufiș. — Copoii se repezire *către* iepuraș. — El apucă razna *peste* câmpii. — Copoii mi-ți'l luară la gônă. — *Pe* urmă, vinatorul îl împuşcă, *pe* malul gârlii.

Regule. — 1°. Cuvintele: *lingă, spre, printre, pe, a-lene, prin, după, subt, către, peste, la*, se pun dinainté unor părți de vorbire, ca să arate că acele părți fac o lucrare, împreună cu altele. — Fiind că sint puse înainté cuvintelor, ele se numesc *Prepozițiuni*.

2°. Prepozițiunile se pun numai înainté substantivelor, a pronomelor, a adiectivelor și a numeralelor.

3°. Cuvintele: *a, la, spre, lingă, prin, către* și altele de felul lor, sint prepozițiuni *simple*; iar cuvintele: *de-la,*

de-subt, pe-subt, de-a-lungul și altele care se compun din două sau mai multe vorbe, sint prepozițiuni *compuse*.

4°. Să te ferești în totdeauna a amesteca cuvîntul *prepozițiune*, cu cuvîntul *propozițiune*.— Ce este o *propozițiune*?...

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă vei sublinia toate prepozițiunile!

2°. Cu trei din prepozițiunile subliniate în acea bucată, vei face trei propozițiuni.

[L. II.]

16. REPETIRE LUNARĂ.

● Deprinderi ortografice și de copiere, asupra poesiîi „**Sfîrșit de toamnă**” de V. Alecsandri.

Poesia o vei învăța pe din-afară și apoi, fără ca să te mai uîți pe carte, o vei scrie pe căietul curat.

2°. La copiere, vei însemna atît *trăsurile-de-unire* cît și vorbele între care s'au pus *apostrof*.

[L. III—IV.]

17. CONJUNCȚIUNILE.

Semne de punctuare.

Exemple.—Ardeiul și dovleceii sint legume;—*ba* și dovlecii sint legume.—Iată aci dovlecî mari; *dar* necoptî.—Sint unii dovlecî, *ca* pepenii.—Pepenii sint *însă* mai dulci *decît* dovlecii.—Grădinarii, nu numai *că* plivesc, *ci* și udă legumele.

Omul, *cum* își așterne, *așa* și dîrme. — Omul harnic muncește *cît* pîte.—El nu se apucă să facă un lucru, *daca* nu știe *cum* să-l facă.—Bolnavul are nevoie, *nu* numai de doctorii, *ci* și de îngrijire.

Regule.—1°. Cuvintele: *și, ba și, dar, ca, însă, decît, că, ci și, așa, cît, daca, cum, nu* numai, se pun între părți de vorbire și între propozițiuni, ca să arate că ele sint

legate una de alta, parc'ar fi înjugate unele de altele. De
aceia, noi le numim legături sau *Conjuncțiuni*.

2°. Nu toate conjuncțiunile pot lega între sine *părțile de cuvânt*; dar toate leagă una de alta, *propozițiunile*.

3°. Osebit de cele numite, mai sint și alte multe conjuncțiuni, precum: *atit, totuși, când, cum, dară, deci, deși, iar, încă, adecă, ori, sau* și altele

4°. Când, între părți de cuvânt de acelaș fel, lipsește o conjuncțiune, la scris, noi punem, în locul ei, o *virgulă* (,). Dar când conjuncțiunea lipsește între două propozițiuni, noi punem, sau *un punct* (.), sau *un punct și virgulă* (;). *Două puncte* (:), punem între părți de cuvinte ori propozițiuni, atunci numai când lipsește conjuncțiunea *adecă*, dintre ele.

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate conjuncțiunile câte vei găsi.

2°. Vei face șese propozițiuni cu conjuncțiuni într'insele, și apoi le vei lega câte două împreună prin alte conjuncțiuni.

[L. II.]

18. COMPUNERE.

(Descriere).

Exemple.

FLUTURELE.

1°. Ce este fluturele?...—(*...un animal...*)

2°. Unde trăiește el?...—(*...în grădină, pe verdețuri, pe flori...*)

3°. Cum este el?...—(*...pestrit, ușor...*)

4°. Ce părți are?...—(*...capul cu părțile sale, pieptul cu șese picătoare și cu patru aripe, burta sau pântecul, compuse din inele...*)

5°. Cu ce este acoperit trupul lui?...—(*cu o pojghită.*)

6°. Cu ce se hrănește?...—(*...cu suc din flori...*)

7⁰. Din ce se naște?...—(*...din ouă...*)

8⁰. Cum crește?...—(*...ca omidă sau larvă, ca nimfă... prin prefaceri...*)

9⁰. Ce folóse și ce pagube aduce fluturile?...—(*...plăcut ca fluture, stricăcios ca omidă...*)

10⁰. De câte feluri sint fluturii?...—(*...fluturi de zi, fluturi de séră, fluturi de nópte...*)

11⁰. Clasificare a fluturilor cunoscúti.

Teme. — 1⁰. Vei descrie, după aceleași puncte, două alte animale. adică, «*Melcul*» și «*Albina*».

2⁰. Răspunsurile despre «*Fluture*» le vei prescrie pe caietul cel bun, de compuneri.

[L. III—IV.]

49. LITERILE **Z** ȘI **D**.

(Deprinderi ortografice).

Exemple. — Tata udă zarzavatul. Pe rězóre, eú zăresc mazăre. Mama lucréză pinză la rězboiú. — În liveea nóstră cea udă, vėd un brad verde. Acolo locul e umed. Bradul nostru nu e veșted. El nu e putred. Nu cade jos! — Dar alte liveđi n'aú umeđelă. Acolo brađii nu sint uđi. Ei nu staú verđi. Ei sint veșteđi. Ei putređesc. Veđi-i cum aú căđut toți jos!.

Regule. — 1⁰. Sunetul *z*, îl scriem cu litera *z*, când această rămâne totdeauna neschimbată. — Atunci dicem că e un *z* *originar*.

2⁰. Sunetul *z*, îl mai scriem și cu litera *d*, când, într'aceiaș vorbă sunetul *z* se póte prefăce în sunetul *d*. Atunci dicem că e un *z* *derivat*.

Teme. — 1⁰. Vei copía pe caiet *exemplele* de mai sus. — 2⁰. Vei îndrepta, în propozițiunile de mai jos, greșelile ce vei găsi într'insele :

Brazi sînt copacii cei mai nalți de pe munții noștri.— Ei sînt rotunzi la tulpină.— Ei își păstrează totdeauna frunzele verzi.— Printre brazi cresc cîcădii și dmeura; dar ȋardavatul rare-ori crește sub brazi.

[L. II-III.]

20. INTERJEȚIUNILE.

Semnul strigării.

Exemple.—Unde nu e cap, vai de piciore!—*Aoleu, valeu!* rău mă dore măséua!—*Uf!* ce năbușelă e aci!
Hi! hi! calule, *hi!* *Hop! hop!* la galop!
I ha, aidi, copiii! *Bravo! Hurra! Vivat! Trăiescă!*

Regule.— 1°. Cuvintele: *vai! aoleu! valeu! uf! hi! hop! ha! aidi! bravo! hurra! vivat! trăiescă!* arată: unele durerea și altele veselia. Felului acestuia de cuvinte, noi îi dicem *InterjeȚiuni*.

2°. Osebit de cele de mai sus, sînt încă și alte felurite interjeȚiuni, precum: *o! ho! hai! of! alei! alei! ha-ha-ha!*

3°. În totdeauna, după o interjeȚiune, noi punem, la serie, *semnul mirării* sau *strigării* (!).

Teme.— Veți sublinia toate interjeȚiunile, conjuncȚiunile, prepoziȚiunile și adverbele, ce veți găsi în bucata de citire alésă!

[L II.]

21. REPETIRE LUNARĂ.

(Deprinderi de memorizare, de copiare și exerciȚii ortografice, asupra poeziei «*Plugurile*» de V. Alecsandri)

Regule.— Poezia veți învăȚa-o pe din afară și, apoi, o veți scrie din memorie pe caietul curat.

Tema.— 1°. La scrierea poeziei «*Plugurile*», veți îngriji să despartii în silabe toate cuvintele cu *una, două, trei și patru* consonante una după alta.—2°. Apoi veți alege, tot dintr'acéstă poezie, toate cuvintele în care se vor găsi literile *z* și *Ț*, arătând dacă sunetul *z* este *originar* sau *derivat*, în fie-care din acele cuvinte.

[L. III-IV]

22. SUBSTANTIVE PROPRII ȘI SUBSTANTIVE COMUNE.

Exemple.

<i>Nume propriu.</i>	<i>Nume comune.</i>
Traian a fost un împărat roman.	El a avut <i>ostășu</i> mulți și <i>vrednici</i> .
Cu dinșii a cuprins <i>Dacia</i> .	Acésta era o țară <i>frumósă</i> .
Spre mîedă-đi de dinsa curge <i>Dunărea</i> .	Spre mîedă-nópte se 'nalță <i>munții</i> .
Acei munți sint <i>Carpații</i> .	Pedinșii cresc <i>codri</i> mîndri.
<i>Dacii</i> aũ fost biruiți.	Ei erau un <i>popór</i> vitéz, dar <i>sêlbatic</i> .
Mult aũ apêrat ei <i>Sarmizegetuza</i> ,	care era cea mai mare <i>cetate</i> a țării lor.
Dar <i>Dumnedeu</i> a dat biruința acelor <i>ómenî</i> , care erau mai drepti și mai buni.	

Regule.— 1°. Ce fel de cuvinte sînt substantivele ?...

2°. Numele ce noi il dăm: fie-cărui *om* în parte, sau fie-cărui *popór* în parte, sau fie-cărui *loc* în parte, sau fie-cării *lunî* și *đile* în parte, se chîemă că este un *substantiv propriu*.

3°. Ori-ce substantiv propriu, noi il scriem în totdeauna cu o literă mare la început.

4°. Numele ce le dăm d'a-rindul tuturilor ființelor și tuturilor lucrurilor, le chîemăm *substantive comune*.

5°. Substantivelor le mai đicem și *Nume*.

6°. Substantivele sint: unele, *nume propriu*, și altele *nume comune*.

Tema.— Din bucata de citire alêsă, veđ culege tóte substantivele sau *numele propriu*, și tóte substantivele sau *numele comune*, și veđ spune, la fie-care, de ce *gen* și la ce *număr* ele sint acolo!

[L. 11.]

23. SUNETUL Ș.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.—Un copilăș, ca de șapte ani, ședea odată pe pragul uniî uși. — Copilașul era sperios. El era și fricos.—Un moș cocoșat 'i-a iesenit înainte pe sosea.—Moșul ținea în lăntuș un urs gros și gras.—Copilașul s'a speriat.—El s'a dus iute în curte. S'a furișat în șopron.—Ce rușine! Numai copilașii sperioși se tem de moși cocoșați.—Numai copilașilor fricoși le e frică de urși groși și grași, când sint duși în lăntuș!

Regule.— 1°. Sunetul ș, îl găsim în unele cuvinte neschimbat; atunci dicem că e *originar*, (*moș, rușine, furișat*).—Într'alte cuvinte, el este preschimbat, adică el iese său derivă din litera s; atunci dicem că este *derivat*, (*urși-urs, groși-gros, duși-dus*).

2°. Sunetul ș îl scriem în totdeauna cu litera ș, puindu-i o codiță de desubt, și când e originar, și când e derivat.

Teme.—Din bucata de citire alésă, vei culege toate vorbele ce conțin sunetul ș.—Vei scrie pe un rind vorbele unde el este originar și pe alt rind acelea unde el este derivat.—Vei însemna totdeauna din ce anume vorbă, acestea din urmă sint derivate.

[L. II.]

24. ADIECTIVE PREDICATIVE ȘI ADIECTIVE ATRIBUTIVE.

Exemple.

Buturuga este mică;	Buturuga <i>mică</i> răstornă
Carul este mare.	carul <i>mare</i> .
Tómna a fost <i>ploiósă</i> , și	Tómna <i>ploiósă</i> aduce folóse;
strugurii nu pré sint <i>copti</i> .	dar atunci strugurii, chiar și <i>copti</i> , nu pré sint dulci.

Regule. — 1°. Cum numim noi acele cuvinte care arată *cum* și în *ce fel* sînt ființele și lucrurile?...

2°. Când, într'o propozițiune, adiectivul slujește ca predicat, noi dicem că el este un *adiectiv predicativ*.

3°. Când, într'o propozițiune, adiectivul slujește ca atribut, noi dicem că el este un *adiectiv atributiv*.

4°. Adiectivele sînt dar de două feluri, după locul cel aū în propozițiune: une-orî ele sînt *predicative* și alte-orî tot aceleas sînt *atributive*.

Teme. — Din bucata de citire alasă, vei culege toate adiectivele *predicative* și pe toate cele *atributive*, și le vei scrie pe două rînuri osebite.

[L. II.]

25. COMPUNERE.

(Descriere).

Exemple.

FERUL.

1°. Ce este ferul?...—(*...un mineral...*)

2°. Unde se află ferul?...—(*în pămînt.*).

3°. Cum se află ferul în pămînt?...—(*amestecat cu alte corpuri...*).

4°. Cum se scote ferul din pămînt?...—(*din grōpi sau mine, minerii sau băieșii scot ferul...*).

5°. Cum se alege ferul din materiile străine?...—(*...ele se topesc în cuptore ;... zgură, fer curat, tuciū...*).

6°. Cum este ferul curat?...—(*...cenușii, ductil...*).

7°. Ce este oțelul?...—(*...fer călit...*).

8°. Cine lucrează cu fer?...—(*...ferarii...*).

9°. Ce se face din fer?... din tuciū?... din oțel?..

10°. La ce se întrebuintează ferul?..

11°. Cum se strica ferul?...—(*...prin rugină...*).

12°. Cum se păzește ferul de rugină?...—(...un-
gându-l cu uleiū).

Teme.—1°. Veți descrie, după punctele de mai sus, «**Argintul**» și
«**Aurul**». 2°. Răspunsurile despre «**Fer**» le veți scrie în caietul cel bun.
[L. III-IV.]

26. PRONUMELE PERSONALE.

Exemple.

Tata e capul familiei.—*El* poartă grija tuturilor.

Mama îl ajută.—*Ea* îngrijește de ale casei.

Copiii cei mici nu pot să lucreze. — *Ei* dór se
joca.

Fetițele mai măricele au grija învățaturii. — *Ele*
de aceia, merg la școală.

— «Dar *tu*, *Ion*e, ce faci?» — «*Eū* acum învăț la
meșteșug.»

«Sintetți voi acolo multe calfe?» — «*Noi* sintem
patru la acelaș meșter.»

«*Îți* place *ție* meșteșugul?» — «*Eū* acum *mă* de-
prind cu dinsul.»

«Bine, fătul meu. *Parinții* *tăi* se vor bucura mult!
Și apoi și *tu însu-ți* vei fi mulțumit în viață. *Cine*
póte să trăiască, fără ca să lucreze? *Cel-ce* nu lucrăză
în tinerețe, *acela* trage nevoi la bătrânețe. *Nimeni* nu
póte trăi mulțumit, dacă nu se pricepe la *vre-un*
meșteșug. Dumnezeu să-ți ajute!»

Regule.—1°. Cuvintele: *el*, *ea*, *ei*, *ele*, *tu*, *eū*, *voi*, *noi*, *îți*,
ție, *mă*, *meū*, *tăi*, *se*, *însu-ți*, *cine*, *cel-ce*, *acela*, *nimeni*,
vre-un, toate aceste sint *Pronume*, fiind-că ele toate stau, în
vorbie, în locul unor nume de persoane și de lucruri.

2°. Pronumele : *Eū, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele, insu-mi insu-ți, însu-și, și* altele stau în locul unor nume de *persóne*. De aceia, ele se chiémă că sint *pronume personale*.

3°. Subiectul unii propozițiunii pôte să fie un pronume personal.—Fie-care om, când vorbește, se gandesce : a), la *sine* ; b), la *cel cu care* vorbește, și c), la *altul despre care* vorbește.—Aceste trei feluri de inși, se chiémă că sint cele trei *persóne*. Când vorbim, noi fórte des însemnám *persónele prin pronumele personale, (eū, tu, el, noi, voi, ei.)*

4°. Pronumele personale se impart deci, și ele, între trei feluri de *persóne* : a). Sint pronume ale *persónii întâi* adică : *eū*, când e vorba numai de mine, și *noi*, când sintem mai mulți la fel —b). Sint pronume ale *persónii a doua*, adică : *tu*, când cel cu care vorbim este numai unul, și *voi*, când sint mai mulți.—c). Sint pronume ale *persónii a treia*, adică : *el și ea*, când e vorba numai despre o singură *persónă*, bărbat ori femeie, și *ei și ele*, când e vorba despre mai mulți bărbați, sau despre mai multe femei.

Teme.—În bucata de citire alésă, vei culege toate pronumele cunoscute și le vei scrie, arătând la fie-care numărul și genul, în care se află !

[L. II-III.]

27. SUNETUL **t**.

(Deprinderi ortografice).

Exemple. — *Tata Marița are rațe multe și mărunte.* — *Tóte rațele ei sint pestrițe.* — *Are și rațoi moțați.* — *Numai unul nu-î moțat.* — *Bobocii sint și mai mulți.* — *Ei sint și mai mărunți.* — *Toți cu totul sint drăguți !* — *Tata Marița are și doi frați.* — *Frațele ei Ionița are un țap bălțat.* — *Țapul e tanțos.* — *El tot face reuțări.*

Regule. — 1°. Într'unele cuvinte, sunetul *t* rămâne totdeauna neschimbat. Atunci dicem că este *originar*, (*rață, moț, tanțoș...*).

2°. Într'alte cuvinte, sunetul *t* se preface din sunetul *t*. Atunci îi dicem că este *derivat* (*toți-tot, bogați-bogat, frați-frate...*).

3°. Sunetul *t* se scrie, în totdeauna, și când e originar, și când e derivat, cu un *t*, sub care se adaugă o codiță.

Teme. — 1°. Exemplele din capul acestor lecțiuni le vei copia întocmai pe caiet.

2°. Apoi vei alege toate cuvintele cu *t* derivat și le vei scrie pe o coloană, însemnând în fața fie-cărui cuvânt, pe acela în care sunetul se schimbă.—Lucrarea o vei face după acest model:

Mărunți e derivat din Mărunt.
Moțați " " " Moțat.

[L. II.]

28. COMPUNERE TRIMESTRIALĂ.
(Model pentru cele trei lucrări anuale de *Istorie*).

Exemple. RESUMAT AL ISTORIEI ROMÂNILOR.

1°. Cine e Regele României?....

2°. Cum a devenit România regat?....

3°. Ce erau mai înainte țările regatului românesc?

4°. Subt a cui domnie s'a făcut unirea Principatelor românești?....

5°. Cum se întemeiaseră acele Principate?...

De cine?... Unde?... Pe când?...

6°. Cum fusese țara noastră, mai înainte de întemeierea Principatelor?...

7°. Pentru-ce ne numim noi Români?... De unde se trage némul românesc?

8°. Cum a fost întemeiată Roma?... De cine?... Unde?... Cam pe când?...

9°. Cine a adus pe Romani în Dacia?...

10. Cum a cuprins Traian țara Dacilor?...

11. Din ce anume popore s'a format poporul românesc?...

12°. Ce s'a întâmplat Romanilor din Dacia sub împărăția lui Aurelian?...

Regule. — De câte-ori facem o lucrare de Istorie, e bine să ne îngrijim a răspunde la următoarele patru întrebări:

1°. *Ce* anume fapt s'a întâmplat?...—2°. *Cine* a făcut acel fapt?...—3°. *Unde* s'a petrecut acel fapt?...—4°. *Când* s'a petrecut acel fapt?...

Teme. — Răspunsurile la cele două-spre-zece întrebări de mai sus le vei scrie pe caietul cel bun de compuneră.

[L. III IV.]

29. REPETIRE TRIMESTRIALĂ.

(Resumat de Gramatică: *Propozițiunile*.)

Exemple. — România este regat. — Regatul românesc e o țară bogată. — Românii își iubesc țara lor cea frumoasă. — Ei, odinioară au apărât-o vitejește în contra dușmanilor. — Pe câmpiile Bulgarii, apărătorii țării s'au luptat, acum patru-spre-zece ani, pentru neatarnarea patriii. — Astăzi Românii sint cunoscuți și prețuiți de lumea întreagă.

Regule.— 1°. Cum se formază o *propozițiune*?...—2°. Care sint *părțile principale* ale propozițiunii?...—3°. Ce este *predicatul*?...— Cu ce cuvinte facem întrebarea ca să cunoșcem predicatul?...— 4°. Ce *feluri de părți* poate să aibă o propozițiune?...

5°. Cum se numește propozițiunea care cuprinde în sine *atribute* și *compliniri* ?...

6°. Ce este *complinirea* ?... Ce este *complinirea circumstanțială* ?....

Teme.—Din bucata de citire alésă, vei forma *trei propozițiuni simple* și *trei propozițiuni dezvoltate*.— Cea d'întîi propozițiune simplă și cea d'întîi propozițiune dezvoltată vor răspunde la întrebarea : « *Ce este (subiectul)* ? »—Cele d'a doua vor răspunde la întrebarea : *Cum este (subiectul)* ?—Și celea d'a treia vor răspunde la întrebarea : « *Ce face (subiectul)* ? »

[L. II.]

30. REPETIRE TRIMESTRIALĂ

(Deprinderi ortografice)

Exemple. MILOȘ CEL MILOȘ.

Un biet unchiés orb și schiöp își pierduse bétul. El acum mergea pe uliță, dibuind cu mânilé. — Un om bét și uluit dete pește bietul unchiés. Moșul cel schiöp căzu într'o grópa de puț sleit. Înghesuit și făcut ghem în fundul gropií, el incepu să gémă. Miloș băiétul unui vüer din vecinătate ieșise tocmai atunci de la școlă. Chîiar aci el se oprise și șezuse jos, ca să-și alégă un ichiü pentru arșici. Miloș auzi cum gema în put unchiésul. — Atunci el repede se școlă și se duce într'acolo. Acolo ce să vază ?.... El dări pe bétrânuí căzut în put. — Milos era un băiét din cei mai cumințe, mai cumsecade și mai milosi. — « Aș-téptă nitel, mosule ; — îi strigă el de șus. — Uite, mé-repez iute acasă, să daü de șcire tati, să vie să te șcótă ! » — El alergă d'afuga la viña tatálui său. Vüerul

luă îndată o fringhie și un cos. Apoi alergă, împreună cu Miloș, și amînduoi scóseră pe bietul unchiés din put. Unchiésul mulțumi și binecuvîntă pe vișer și pe copilul șeu.—Vișerul a fost un om deplin : harnic și virtos, la trup ; darnic și virtuos la suflet. Fiul-séu Milos a fost un băiet miloș. Dumneđeú sa le dea numai bine !

Regule. — 1º. Când se întrebuintézá *trăsura-de-unire* ?— 2º. Când se scrie *apostroful* ?—3º. Câte feluri de *ș* avem ?— 4º. Câte feluri de *ț* avem ?—5º. Când scriem *z*, și când *đ* ?

Teme. — Veí copia întocmai pe caietul cel bun, exemplul de mai sus, Miloș cel milos, avénd mare grijă să îndreptezi, după cele cinci regulé de-aci, tóte greșelele de scriere ce veí găsi într'însul.

[L. III—IV.]

31. REPETIRE TRIMESTRIALĂ.

(Resumat de Gramatică : *Părțile cuvîntării*).

Exemple.—Tótă pasărea pe limba sa piere.—Sângele apă nu se face.—Peșcele de la cap se impute.—Ce face drépta, să nu șcie stînga.—Cum îți veí așterne, așa veí dormi.—Ferul care nu se întrebuintézá, ruginește.—Vorba rea se duce ca glonțul.—Lucrul de astă-đi, nu'l lăsa pe mîne!—Mai bine vai-de-mine! decât vai-de-noi!

Regule. — 1º. *Dece* la număr sint părțile de vorbire sau *părțile cuvîntării*, și anume :

1. Substantivul,	6. Verbul,
2. Articolul,	7. Adverbul,
3. Pronumele,	8. Prepozițiunea,
4. Adiectivul,	9. Conjuncțiunea,
5. Numeralul,	10. Interjecțiunea.

2º. Care cuvinte se numesc *substantive* ?... Care *odictive* ?....— Ce este *articolul* ?....— Ce este *pronumele* ?....—

Ce înseamnă *numeralul* ?—Care cuvinte se numesc *verbe* ?
Ce sint *adverbele* ?...—Ce sint *prepozițiunile* ?...—Dar *con-*
puncțiunile ?...—Ce înseamnă *interjecțiunile* ?...

3°. Câte feluri de *numere* au *substantivele* ?... Câte fe-
luri de *genuri* au ele ?...—Care părți de cuvintare mai au
feluri sau forme deosebite pentru *număr* și pentru *gen* ?...

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei culege toate felurile părți
de cuvintare și le vei scrie în șir, fie-care fel pe un rind osebit.

[L. II—III.]

TRIMESTRUL II.

32. C O M P U N E R E.

(Resumat de Fabulă).

Exemple. SÓRELE ȘI VÎNTUL.

1°. *Sórele* și *Vîntul* se certară, care din două va sili
mai repede *pe un călător*, să și lepede *haina* de pe dînsul.

2°. Din pricina *viscolului* ce ridică *Vîntul*, *călătorul*,
în loc să-și lepede *haina*, o stringea tot mai tare pe dînsul.

3°. *Sórele* începu și el a dogori ; *căldura* lui tăcu
pe călător să asude și el își scóse *haina* de pe dînsul.

4°. *Vîntul*, cu răul, nu ajunsese la scopul său. Din
contră, *Sórele*, prin blîndețea sa, *l'a* invins.

Regule. — 1°. Când vorbim sau scriem despre niște ființe
închipuie, — fie ele ómenî, fie animale, fie și lucruri neîn-
sufleteite, — și le facem să cugete, să vorbescă și să se porțe
ast-fel cum se întîmplă într'adevăr între ómenî cu minte
și cu pricepere, atunci se cheamă că noi facem o *Fabulă*.

3°. Spre a întocmi fabula de mai sus, iată în ce fel a
trebuit să urmăm :

a) Ne-am întrebat mai întîi, din câte părți se compune
fabulă «*Sórele și Vîntul*» ?...—(*din patru părți..*)

b) Care e partea întîi ?.. Despre ce se vorbește în par-

tea acésta?...—(*despre cërta între Sóre și Vint și despre scopul ce ei 'și au propus amînduoi...*)

c) Care e partea a dua?.. Despre ce se vorbește în partea acésta?...—(*despre mijlócele nepotrivite ce a luat Vintul spre a'și atinge scopul...*)

d) Care e partea a treia?.. Despre ce se vorbește în partea acésta?...—(*despre mijlócele nîmerite ce a luat Sórele ca să'și atingă scopul...*)

e) Care e partea a patra și din urmă?.. Despre ce se vorbește în partea acésta?...—(*despre învêătura ce tragem dintr'acéstă fabulă...*).

Teme.— 1. Vei resuma cele patru părți ale acestii fabulê, adică vei scrie pe rînd și pe scurt ce se spune în cele patru părți ale fabuliî.

2. Vei prescrie pe caietul cel bun resumatul acestii fabule.

3. După modelul acesta, vei resuma din grai o altă fabulă, alésă din cartea de cetire.

[L. II—IV.]

33. CAZURI.

Exemple.

Singular.

Plural.

1. *Cine* ară țarina?

Plugarul ară țarina. | *Plugarii* ară țarina.

2. *A cui* țarină o arî?

A plugarului țarină... | *A plugarilor* țarina...

3. *Cui* ai dat plugul?

Plugarului 'l-am dat... | *Plugarilor* 'l-am dat...

4. *Pe cine* veđi arînd?

Pe plugar îl veđ arînd. | *Pe plugari* îi veđ arînd.

5. *Cum* ai *chiema* pe plugar?

Plugare, vino 'n cóce! | *Plugari*, stați pe loc!
sau *Plugarule!* sau *Plugarilor!*

Regule.— 1°. Când dicem noi că un substantiv este la numărul singular?... Și când este el la numărul plural?..

2°. În propozițiunile din exemplele de mai sus, sub-

stantivele nearticulate și articulate le vedem scrise în cinci forme deosebite, la singular și în cinci, la plural.

3°. Aceste cinci forme deosebite, fie la singular, fie la plural, noi le numim *Cazuri*.

4°. *Cazurile* sint dar cu totul în număr de cinci, și anume:

- I. *Nominativul* (N.), cu care răspundem la întrebările: «*cine ? ce ?*»
(adică)
 Numitor.)
- II. *Genitivul* (G.), cu care răspundem la întrebările: «*al cui ? a cui ? ai cui ? ale cui ?*»
(adică)
 Făcător sau)
 Posesor.)
- III. *Dativul* (D.), cu care răspundem la întrebarea: «*cui ?*»
(adică)
 Dăcător.)
- IV. *Acuzativul* (Ac.), cu care răspundem la întrebările: «*pe cine ? ce ?*»
(adică)
 Arăcător.)
- V. *Vocativul* (V.), cu care chîemăm.
(adică)
 Chîemător.)

6°. În orî-ce propozițiune, cuvintele ce servă ca *complînire directă*, se află la cazul *Acuzativ*; iar cuvintele ce servă ca *complînire indirectă*, se afla: sau la cazul *Dativ*, sau puse după o prepozițiune.

Tema.— 1°. Din bucata de citire alésă, vei culege tôte substantivele cu *cazurile* lor.

2°. Vei forma o propozițiune cu un substantiv ca subiect și o vei schimba, după tôte *cazurile*, la singularul și la pluralul substantivului.

[L. II-III.]

34. SILABELE **ce** ȘI **ci**, **che** ȘI **chi**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.— Costache, cizmarul din Chitila, e unchiul lui Chiriac. — El este un om ciudat. — N'a dat nici unuia din noi de știre. — S'a chibzuit să plece la schit, la Cernica. — Acolo a luat cinul călu-

găresc. — 'Și-a schimbat numele. — Acuma îl *chiemă* *Chesarie*. — El s'a închis cu *cheia* într'o *chilie* veche. Nu *pré citește* pe *ciaslov*, ci tot mereu se *închină*. — Se *hrănește* numai cu *ridichi* și cu alte *rădăcini*. — Dacă îi *dice cine-va ceva*, el *răspunde*: «*Chelului ti chie nu'i trebuie!*»

Regule — 1°. Consunanta *c*, când e urmată de un *e* și de un *i*, se rostește curat *ce* și *ci*, mai înmuțat de cum se pronunță silabele *ca*, *co*, *cu*, *că* și *că*.

2°. Când însă, între consunanta *c* și vocalele *e* și *i*, mai punem și un *h*, atunci sunetele devin mai tari, la fel cu silabele de mai sus. Silabele *che* și *chi* se rostesc întotdeauna ca silabele *ke* și *ki*.

Teme. — Vei copia întocmai pe caiet exemplele de mai sus și apoi vei scrie pe patru rânduri osebite, toate cuvintele de acolo, în care vei găsi sunetele: *ce*, *ci*, *che* și *chi*.

[L. II.]

35. TERMINĂRILE SUBSTANTIVELOR.

Exemple.

Acum sintem în <i>tómnă</i> .	Am avut două <i>tómnă</i> bune.
Prună! ești o <i>pórnă</i> bună.	Ce <i>pórnă</i> bune sînt <i>prunele</i> !
În <i>grădină</i> avem un <i>jugastru</i> .	În <i>grădină</i> nu <i>pré</i> sînt <i>jugăstri</i> .
La fundul <i>livezii</i> este un <i>codru</i> .	<i>Stejari</i> deși cresc în <i>codri</i> .
Ai tu vre-un <i>frate</i> ?	Eu am două <i>frați</i> .
<i>Vinătorul</i> a <i>împușcat</i> o <i>vulpă</i> .	Tu ai <i>împușcat</i> două <i>vulpi</i> .
Aveți voi <i>car</i> ? aveți voi <i>boi</i> ?	Noi avem patru <i>care</i> ; avem opt <i>boi</i> .
Dar n'aveți <i>cal</i> .	Ba, avem <i>șese cai</i> !

Regule.—1°. Sunetul cu care se sfîrşeşte o vorbă se chîemă *Terminarea vorbii*.

2°. La singular, substantivele se termină: sau cu una din vocalele: *ă, u, ă, e*, sau cu vre-o *consuantă* óre care.

3°. La plural, substantivele se termină cu una din vocalele: *e, i, ă*.

4°. Partea aceia a uniî vorbe, care nu se schimbă nici odată, se chîemă *Rădăcina* sau *Tulpina* vorbii.

Teme.—Din bucata de citire alésă, vei culege tóte substantivele câte sînt la *singular* şi tóte câte sînt la *plural*, şi le vei scrie pe duoë coloane, subliniind *rădăcina* cu o linióră, iar *terminările* cu duoë, după modelul lucrării de aci:

Singular.

Capr-ă

Codr-u

Plural.

Capr-e

Codr-i

(L. II.)

36. DECLINAREA.

Exemple

Singular.

N. Cine cósé haînele?

Mas. Croitorul cósé haînele.

Fem. Croitorésa cósé haînele.

G. A cui haîná este nouă?

Mas. A croitorului haîná...

Fem. A croitoresii haîná...

D. Cui s'a plătit haîna?

Mas. Croitorului s'a plătit...

Fem. Croitoresii s'a plătit...

A. Pe cine vedî cosênd haîne?

Mas. Pe croitor il ved...

Fem. Fe croitorésă o ved...

V. Chiémă pe [croitor ! — Mas. *Croitorule!* vin o'n còl
croitorésă! — Fem. *Croitoréso!* poftim încóce!

Plural.

N. Cine còse hăinele? [Mas. *Croitorii* cos hăinele.
Fem. *Groitoaresele* cos hăinele.

G. Ale cui haine sînt nouë? [Mas. *Ale croitorilor...*
Fem. *Ale croitoaresele...*

D. Cui ați dat hăinele? [Mas. *Croitorilor* le-am dat.
Fem. *Groitoaresele* le-am dat.

A. Pe cine vedei còsînd hăinele? [Mas. *Pe croitori* îi vîd...
Fem. *Pe croitoarese* le vîd...

V. Chiémă pe [croitori ! — Mas. *Croitorilor!* haî, veniți!
croitoarese! — Fem. *Croitoaresele!* vî rog, poftiți!

Regule. — 1°. Schimbarea substantivelor articulate și nearticulate, după numere, după genuri și după cazuri, noi o numim *Declinare*.

2°. Așa dar, substantivele, de óre-ce își schimbă terminările lor, la singular și la plural, la masculin, la feminin și la neutru (sau ambigen), precum și la cele cinci cazuri, noi ñicem că ele se *declină*.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei culege tóte substantivele, articulate, și nearticulate și vei spune la fie-care: *numérul, genul și cazul* în care se află. Vei lucra după modelul urmator:

Al țaranului: este substantiv, la numărul singular, genul masculin și cazul genitiv.

[L. II-III.]

37. SILABELE **ge** și **gi**, **ghe** și **ghi**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.—Mama Marghiôla șede *ghemuită* în casă, într'un unghier. Ea cöse la *gherghef*. La *giam*, ea are *gherghine* și *maghiran*, în *ghivece*.—Ginerele ei *Gheor-ghe* intră în casă *gemënd*.—«Of! ce *ger* e afară! Nici că cugeți! Töte florile din grădină au *degerat*.—Mie, gróznic 'mă-e frig la *degete* și la *genuchi*. Ba, 'mă-au *înghietat* și *genele* și *sprincenele*.—Gârla e *înghe-tată tun*».

Regule. — 1° Consunanta *g*, când e urmată de un *e* și de un *i*, se rostește mai môle, mai muțat decum se pronunță în silabele *ga*, *go*, *gu*, *gă*, *gă*.

2°. Ca să înăsprim sunetul *g* dinainté vocalelor *e* și *i*, noi punem între consunanta *g* și acele vocale (*e* și *i*) litera *h*. Atunci sunetul devine tot atât de aspru ca în silabele: *ga*, *go*, *gu*, *gă*, *gă*.

Teme.—1°. Din bucata de citire alésă, vei culege töte cuvintele cu *ge* și *gi*, și pe töte cele cu *ghe* și *ghi*, și le vei scrie pe două rînduri osebite !

[L. II]

38. COMPUNERE.

(Epistolă).

Exemple. O SCRISÖRE DE FELICITARE.

1°. Locul și Data:—(Mirceșci, 31 Dechemvrie 189...).

2°. Titlul:—(Iubite tată !)

3°. Introducerea:—(... fiind a-duoa-di numele ta-tălui și totdeodată și diua cea d'intîi a unui an nou, întrega familie are să se bucure.—Arătare a părerii-de-rëu că scriitorul nu pöte lua parte la acea înduoită sêrbare, din cauză că el se află departe.....)

4°. Anunțarea :— (...trămiterea acestii scrisori de felicitare, care va aduce tutulor aminte despre cel ce lipsește.....)

5°. Cuprinsul :— (...vorbe de felicitare, prin urările : să trăiești! la mulți ani!..., îndreptate, pe de-o-parte tatălui, pentru diua sa; iar pe de altă parte, întregii familii, spre a-i ura un an fericit...)

6°. Închieterea :— (...sărutări de mână și salutări pentru fie-care, după cuviință.....)

7°. Subscrierea sau Iscălitura :— (Al D-tale)

8°. Adresa din afară, pe plic :— (D-sale Domnului Vasile (.....), la Iași, Strada..... No...)

Regule.— 1°. Când vrei să spui ceva, cui va care nu e de față, îi trimiți vorbă prin scrisore. Scrisorea pe care o trimiți se mai numește : *Carte* sau *Epistolă*.

2°. În scrisore, îi spui, mai pe scurt, ceia-ce 'i-ai spune din grai, dacă ar fi de față. Așa bună-ora, poți să'l feliciți, adică să'i urezi îndelungată viață, sănătate bună și mulțumiri de tot felul, cu prilejul sau ocaziunea anului nou, a zilei sale de naștere, ori de nume, ori altele. Poți să'i și mulțumești pentru ceva ce ți-a dat sau ți-a făgăduit.

Teme.— 1°. După punctele însemnate la *exemple*, vei face o scrisore de felicitare către tata, de diua de S-tul Vasile.

2°. Acea scrisore o vei prescrie pe caietul cel bun de compuneră.

3°. Vei face din grai câte o scrisore de felicitare către Bunica și către un frate mai mare : pe Bunica o vei felicita de anul nou; iar pe fratele mai mare (pe Nenea), îl vei felicita pentru trecerea cu succes al examenelor din clasa lui.

[L. III-IV.]

39. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR MASCULINE.
TERMINATE CU O CONSUNANTĂ.

Exemple.

TRANDAFIR.

Singular

N. Ce a înflorit?

Nearticulat. Un trandafir mic a
inflorit.
Articulat. Trandafirul mic.....

G. A cui flóre e albă?

Neart. A unui trandafir mic....
Art. A trandafirului mic.....

D. Cui s'a pus o proptea?

Neart. Unui trandafir mic.....
Art. Trandafirului mic.....

Ac. Ce vedeți înflorind?

Neart. Un trandafir mic....
Art. Trandafirul mic... .

V. Ce mai flóre!

Neart. Trandafire mic! ce frum-
mos ești!
Art. Trandafirule mic! mult
ești frumos!

Plural

N. Ce copăcei au înflorit?

Neart. Unii trandafiri mici au
inflorit.
Art. Trandafirii mici...

G. Ale cui flori sînt albe?

Neart. Ale unor trandafiri mici
Art. Ale trandafirilor mici... .

D. Cui s'a'ă pus proptele?

Neart. *Unor trandafiri mici...*

Art. *Trandafirilor mici...*

Ac. Ce vedeți înflorind?

Neart. *Unii trandafiri mici....*

Art. *Trandafirii mici....*

V. Ce mai flori!

Neart. *Trandafiri mici! Ce draguți sinteți!*

Art. *Trandafirilor mici! mult
imi placeți!*

Regule. — Tóte substantivele masculine, terminate cu o *consunantă*—(*pom, măr, cal, urs, cerb*), se declină întocmai ca substantivul *trandafir*.

Teme.— În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte substantivele masculine terminate la nominativ cu o consunantă și vei ține minte numărul și cazul fie-căruia.

[L. II.]

40. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR MASCULINE,
TERMINATE CU VOCALA **e**.

Exemple.

MUNTE.

Singular.

N. Ce este păduros?

Neart. *Un munte nalt ..*

Art. *Muntele nalt...*

G. A cui pădure este désă?

Neart. *A unui munte nalt....*

Art. *A muntei nalt....*

D. Cui ducem vara dorul?

Neart. Unui munte nalt.,...

Art. Muntelui nalt....

Ac. Ce vești colo 'n depărtare?

Neart. Un munte nalt.....

Art. Muntele nalt.....

V. Ce mai munte!

Neart. Munte nalt! Eu te doresc!

Art. (Nu se întrebuințează).

Plural.

N. Ce locuri pot fi păduröse?

Neart. Unii munți nalti....

Art. Munții nalti...

G. Ale cui coste sint păduröse?

Neart. Ale unor munți nalti....

Art. Ale munților nalti. .,

D. Cui ducem noi vara dorul?

Neart. Unor munți nalti....

Art. Munților nalti....

Ac. Ce vedeți colo 'n depărtare?

Neart. Unii munți nalti....

Art. Munții nalti.....

V. Ce mai munți!

Neart. Munți nalti! Mă-e dor de voi!

Art. Munților nalti! Ce măreți sinteți!

Regule. — Tóte substantivele masculine terminate cu vocala *e*, se declină întocmai ca substantivul *munte*—(*burete, vierme, sticlete, iepure, fluture, pește*.....)

Teme. — În bucata de citire alésă, vei sublinia toate substantivele masculine, terminate la nominativ cu vocala *e*, și vei ține minte numărul și cazul fie-căruia.

[L. (II.)]

41. SILABELE **ște** ȘI **ști**, **șce** ȘI **șci**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple. — Ștefan-cel-Mare moșteni tronul Moldovii. — El fu mare meșter în războie. — Purure stătu deștept la primejdiile țării. — Cu oștile sale, imprăște pe dușmanii străini. — În timp de liniște, el mângăie răstřiștele poporului.

Ōmenii mari cunosc mai multe lucruri decât copiii. — Cunoșcința lucrurilor nu se câștigă numai cu bani. — Acestea să-ți fie spre știință!

Regule. — 1°. Sunetul sîsiitor *s* se face șuerător, cînd îl scriem cu o codiță dedesubt.

2°. — Sunetele pe care le rostim *ște* și *ști*, noi le scriem în două feluri. — În unele cuvinte, lipim de litera *ș*, silabele *te* și *ti*. Atunci sunetele *ște* și *ști*, nu se pot schimba nici odată. (*Ștefan*, *meșter*, *liniște*, *știucă*, *știr*, *știrb*, *ștevie*).

3°. — Într'alte feluri de cuvinte, rostite ca *ște* și *ști*, lipim de litera *ș*, silabele *ce* și *ci*. Acesta o facem, fiind-că în unele cuvinte înrudite cu dîsele, aflăm curat litera *e*, (*peșce*—*pescar*, *cunosc*—*cunoșcință* și *știință*).

Teme. — Vei copia întocmai pe caietul cel bun, toate exemplele de mai sus, și vei sublinia pretutinden silabele *ște*, *ști*, *șce*, *șci*.

[L. II.]

42. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR MASCULINE
TERMINATE CU VOCALA **u**.

Exemple.

LEŪ.

Singular.

I. Cine are cóma frumósa?	Neart. <i>Un leū mare are cóma frumósa.</i>
	Artic. <i>Leul mare....</i>
II. A cui cómă este frumósa?	Neart. <i>A unui leū mare....</i>
	Artic. <i>A leului mare....</i>
III. Cui îi place carnea vie?	Neart. <i>Unui leū mare....</i>
	Artic. <i>Leului mare....</i>
IV. Ce veđi la menagerie?	Neart. <i>Un leū mare....</i>
	Artic. <i>(Pe) leul mare..</i>
V. Chiémă pe leū!	Neart. <i>Leū! rege al fiarelor!</i>
	Artic. <i>Leule! supune-te omului!</i>

Plural.

VI. Care fiare aū cóme frumóse?	Neart. <i>Nişce lei mari aū cóme frumóse?</i>
	Artic. <i>Lei mari...</i>
VII. Ale cui cóme sint frumóse?	Neart. <i>Ale unor lei mari...</i>
	Artic. <i>Ale leilor mari...</i>

D. Cui se dă carne vie ?

Neart. Unor lei mari...

Artic. Leilor mari...

Ac. Ce ai vădut la menagerie ?

Neart. Niște lei mari...

Artic. (Pe) lei mari...

V. Vorbește leilor !

Neart. Ce lei mari !

Art. Leilor ! astimpărați-vă !

Regule.— Tóte substantivele masculine terminate cu vocala *u* ;—fie ea lungă (*u*), fie scurtată (*ă*)—, se declină întocmai ca substantivul *leu*, (*zmeu*, *duleu*, *calău*, *nătărău*, *deu* : *socru*, *cuseru*, *codru*).

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte substantivele masculine și vei spune numărul și cazul lor.

2°. Vei scrie pe cățet declinarea substantivului «*Codru*» în scurte propozițiuni, bine potrivite.

[L. II.]

43. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR MASCULINE
TERMINATE CU VOCALA **a**.

Exemple.

POPĂ.

Singular.

N. Cine a intrat pe pórta ?

Neart. Un popă al nostru...

Artic. Popal nostru....

G. A cui este crucea asta ?

Neart. A unui popă al nostru

Artic. A popii nostru...

D. Cui ai trimis cartea?

Neart. Unui *popă* al nostru.

Artic. *Popii* nostru

Ac. Pe cine auđi citind?

Neart. *Pe un popă* al nostru.

Artic. *Pe popal* nostru...

V. Ia, chiemă pe popa!

Neart. Ah! *popă*, fieți milă!
vino³ ncóce!

Artic. Părinte! *popo!* poftim
la noi!

Plural.

N. Ce ómenii vin la noi?

Neart. *Nișce popi* ai noștri.

Artic. *Popii* noștri...

G. Ale cui sint odăjdiile?

Neart. *Ale unor popi* ai noștri.

Artic. *Ale popilor* noștri.

D. Cui ați dat cărțile?

Neart. *Unor popi* ai noștri.

Artic. *Popilor* noștri...

Ac. Pe cine ai vedut la bi-
serică?

Neart. *Pe nișce popi* ai
noștri.

Artic. *Pe popii* noștri...

V. Chiemați pe popi!

Neart. *Popi!* stilpi ai Bi-
sericii!

Artic. *Popilor!* vă cer ajutor!

Regule.— Tóte substantivele masculine terminate cu vo-
cala *ă*, se declină întocmai ca substantivul *popă*, (*tată, pașă,*
agă, vodă).

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate substantivele masculine și vei spune *numărul* și *cazul* lor.—2°. Vei scrie pe caiet declinarea substantivului «Tată» în scurte propozițiuni bine potrivite.

[L. II.]

44. SUNETUL **ó** (**oa**).

(Deprinderi ortografice)

Exemple. Omul se *ró*gă de Domnul ceresc și *i* dice: — «Dómne! ajută-ne, rogu-te, pe noi *ó*menii! Dă-ne *só*re! Scutește-ne de *fó*mete!» — Plóia este *pr*inciósă pentru ogor. Dar *pré* multe ploii *sînt* vătămătóre ogórelor.—Pe *có*stele Mării-Negre orî-ce strimătóre de apă se *chiémă* boaz. Pe acolo *sînt* multe boazuri saii strimtori.

Regule.— 1°. Sunetul diftongat *oa* derivă mai totdeauna din vocala *o*.—Atunci noi îl scriem neapărat cu vocala *o* accentuată, (*ó*).

2°. Totuși *sînt* și câte-va cuvinte pe care trebuie să le scriem cu silaba: *oa*, (*boaz*, poporul *moabit*, șérpele *boa*,...)

Teme.— Din bucata de citire alésă, vei culege toate cuvintele ce conțin sunetul *oa*, și le vei scrie, punând în fața fie-căruia pe cel cu *o* simplu, din care derivă diftongul *ó*.

[L. II.]

45. COMPUNERE.

(Descriere)

Exemple.

APA.

1°. Ce este apa?...—(*un lichid*...).

2°. Unde se află apa?...—(*în gârle, în puțuri, în fântâni, în lacuri, în mare, în pămînt, în aer*...).

3°. Cum este apa?...—(*limpede, tulbure, multă, puțină, adîncă, străvedie*...).

4⁰. Ce este apa pentru toate ființele?..—(*o băutură
capărată...*). — Ce se întâmplă plantelor, dacă n'au
pă?... (*...se usucă...*). — Ce se întâmplă, fără apă, ani-
malelor și oamenilor?...—(*pot să și moră de sete....*). —
Ce feluri de animale pot trăi numai în apă?...

5⁰. Cum trebuie să fie apa de băut?—(*prospătă,
impede, fără coloare, fără miros...*).

6⁰. De ce nu e bine să bem apă prea rece?....

7⁰. Ce se întâmplă cu apa, când este la căldură?..
(*se preface în aburi...*). — Ce sunt norii?...—(*aburi suiți
în nălțime...*). — Ce se întâmplă cu apa din nori?...—
(*cade pe pământ, ca ploie, ca piatră sau grindină, ca
zăpadă...*). — Unde pătrunde apa de ploie?... (în pământ...)
— Cum iese afară din pământ?...—(*ca izvor...*)
Unde se scurge izvorul?...—(*în gârle, în riuri, în mare*).

8⁰. Ce se întâmplă iarna cu apa?... — Cum este
ghieta?...—(*tare, rece, străvezie...*).

9⁰. Sub câte forme diferite ni se arată apa?...—
(*ca corp lichid, ca corp solid și ca corp gazos....*).

10⁰. Care sunt foloșele apii?....

Teme — 1. Vei descrie, tot de pe punctele de mai sus, două alte
obiecte lichide: «**Vinul**» și «**Laptele**». — 2. Răspunsurile despre «**Apă**,»
le vei prescrie pe caietul cel bun.

[L. III—IV.]

46. DECLINAREA UNOR SUBSTANTIVE NEUTRE SAU AMBIGENE.

Exemple.

CAR.

Singular.

N. Ce duruie pe drum?

[	Neart. Un car gol duruie pe drum....
	Art. Carul cel gol...

G. A cui rătă e stricată?

Neart. A unui car gol...

Art. A carului celui gol...

D. Cui o să punem loitrele?

Neart. Unui car gol...

Art. Carului celui gol...

Ac. Ce auzi duruind?

Neart. Un car gol...

Art. Carul cel gol...

V. Ce ȳici despre car?

Neart. Ce mai car gol!

Art. Ci cā stāi, carule!..

Plural.

N. Ce duruie pe stradă?

Neart. Nișce care góle duruie
pe stradă.

Art. Carele góle...

G. Ale cui róte sînt noue?

Neart. Ale unor care góle...

Art. Ale carelor góle....

D. Cui să punem oisťi
nouĩ?

Neart. Unor care góle...

Art. Carelor góle..

Ac. Ce veȳi sub șopru?

Neart. Nișcāi-va care góle...

Art. Carele cele góle..

V. Ce mai care!

Neart. Halal d'aie care góle!..

Art. Opriťi-vē, carelor góle!

Regule. — 1. Substantivele neutre ce se termină, la singular, cu o *consunantă* óre-care și, la plural, cu vocala *e*, se declină întocmai ca substantivul *car*, (*umăr, picior, umblet, deget, cap (capete), cuțit* și altele).

Tome. — Veți declina pe cațet, în propozițiuni potrivite, substantivele neutre, «**Cap**» și «**Topor**», numai cu formele lor articulate.

(L. II).

47. DECLINAREA ALTOR SUBSTANTIVE NEUTRE.

Exemple.

STÉG.

Singular.

N. Ce se pórta 'n fruntea
ostíi? Neart. Un stég tricolor e în
fruntea óstii.
Art. Stégul tricolor....

G. Ale cui colorî sînt trei? Neart. Ale unui stég tricolor.
Art. Ale stégului tricolor...

D. Cui urméză óstea? Neart. Unui stég tricolor...
Art. Stégului tricolor...

Ac. Ce vedem în fruntea
ostíi? Neart. Un stég tricolor....
Art. Stégul tricolor...

V. Ce mai stég! Neart. Stég tricolor! pe tine
te cînstim!
Art. Stégule tricolor! tu stai
fâlnic în bătălie!

N. Ce stă în fruntea oștilor ?
 [Neart. *Stéguri* tricolore se
 vîd în fruntea oștilor.
 Art. *Stégurile* tricolore filii
 în fruntea oștilor.

G. Ale cui stofe sînt gaurite de glonțe ?
 [Neart. Ale unor *stéguri* tricolore.
 Art. Ale *stégurilor* tricolore.

D. Cui urmăzează oștirile ?
 [Neart. *Unor stéguri* tricolore.
 Art. *Stégurilor* tricolore....

Ac. Ce vedem în fruntea oștirilor ?
 [Neart. *Stéguri* tricolore....
 Art. *Stégurile* tricolore....

V. Ce mai stéguri !
 [Neart. *Stéguri* tricolore !
 semn de glorie !
 Art. *Stégurilor* tricolore !
 noi vî cinstim !

Regule. — Tôte substantivele neutre, terminate la singular cu o *consunantă*, precum și unele din cele terminate cu *vocala scurtată ũ*, se declină întocmai ca substantivul *stég*, (*gât, cort, foc, plaiŭ, naiŭ, graiŭ*).

Teme. — 1. Din bucata de citire alêsă, vei sublinia tôte substantivele neutre, ce se declină la fel cu substantivul *stég*.

2. Vei declina pe caiet, în propozițiuni potrivite, vorbele «*Cort*» și «*Graiŭ*».

[L. II.]

Exemple.

RĂZBOIUL.

Singular.

- N.** Este vre un rău cu folos? [Neart. Un război e un rău cu folos.
Art. Războiul e un rău cu folos.
- G.** Ale cui întâmplări ne-au priit noă? [Neart. Ale unui război cu Turcii.
Art. Ale războiului cu.. »
- D.** Cui datorim neatinerea țării noastre? [Neart. Unui război cu Turcii.
Art. Războiului cu Turcii.
- Ac.** Ce au făcut ostașii noștri la Plevna? [Neart. Război cu Turcii.
Art. Războiul cu Turcii.
- V.** Ce mai război! [Neart. Război! tu ne-ai adus Regatul!
Art. Războiule de neatinere! să fii bine-cuvintat!

Plural

- N.** Sint ore rele cu folos? [Neart. Unele războaie sint cu folos!
Art. Războaiele câștigate sint cu folos.
- G.** Ale cui urmări sint nenorocose? [Neart. Ale unor războaie pierdute.
Art. Ale războaielor pierdute.

D. Cui să nu se încredă po-
pórele?

Nearť. Unor rēzbóie ne-
drepte.
Art. Rēzbóielor nedrepte.

Ac. Ce gasim in Istoria
nóstră?

Nearť. Multe rēzbóie cu
Turciĩ.
Art. Rēzbóiele Romānilor
cu dușmanii țării.

V. Ce de rēzbóie!

Nearť. Rēzbóie! voi ne-ați
slăbit in trecut!
Art. Rēzbóielor! tot voi ne-
ați înălțat acum!

Regule.— 1°. Unele substantive neutre ce se termină la singular cu vocala scurtată *ă*, se declină întocmai ca substantivul *rēzboiă*, (*hirdăă*, *heleșteă*, *pustiă*, *burghiă*, *ouă*, *piriă*, *straiă*, *călcăă*; dar *friă-frine*, *briă-brine*.

2°. Sint puține substantive neutre, care se termină, atit la singular cât și la plural, cu vocala *e*, ca: *nume*, *pro-nume*, *renume*, *fóle*. Substantivele aceste aũ formele următóre: a) *Sing. nearť.* și *art. N. Ac. și V.*: *nume-numele*. *G. și D.*: *nume-numelui*. b) *Plural, N. și A.*: *nume-numele*, *G. D. și V.*: *nume-numelor*.

3°. Substantivele neutre se declină și ele articulate și nearticulate.

4°. Tóte substantivele *masculine* și tóte cele *neutre*, cărora le putem dice și *ambigene*, când le declinăm *nearticulate*, aũ câte o *singură* formă la singular și *alta* la plural.

Teme.— 1°. Din bucate de citire alésă, veĩ sublinia tóte substantivele ambigene, însemnându-ți la fie-care cum se declină.

2°. Veĩ declina pe caiet, in propozițiuni potrivite, cuvintele: «*Pîrēă*» și «*Fole*,» atit articulate cât și nearticulate.

[L. II.]

49. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR FEMININE.
TERMINATE CU **ă**.

Exemple.

CAPRĂ.

Singular.

N. <i>Cine</i> dă lapte sănătos?	Neart. <i>O capră roșie dă lapte sănătos.</i> Art. <i>Capra roșie...</i>
G. <i>Al cui</i> lapte este sănătos?	Neart. <i>Alē unī capre roșii.</i> Art. <i>Al capriū roșii...</i>
D. <i>Cui</i> să dăm nutreț bun?	Neart. <i>Unī capre roșii...</i> Art. <i>Capriū roșii...</i>
Ac. <i>Pe cine</i> veți păscând?	Neart. <i>O capră roșie...</i> Art. <i>Pe capra roșie...</i>
V. Chiémă capra.	Neart. <i>Capră roșie! vino să te-adăp!</i> Art. <i>Capro roșie! (Nu se pré dice).</i>

Plural.

N. <i>Cine</i> ne dă lapte sănătos?	Neart. <i>Unele capre roșii...</i> Art. <i>Caprele roșii...</i>
G. <i>Al cui</i> lapte e sănătos?	Neart. <i>Al unor capre roșii.</i> Art. <i>Al caprelor roșii...</i>

D. Cui să dăm hrană bună?

Neart. Unor capre roșii...

Art. Caprelor roșii...

Ac. Fecine vedeți pascând?

Neart. Nisce capre roșii...

Art. Pe caprele roșii...

V. Chiemați caprele !

Neart. Hei! Capre roșii!
veniți!

Art. Caprelor roșii! nu
fugiți!

Regule.— Tóte substantivele feminine, terminate la, singular, cu vocala *ă* și, la plural, cu vocala *e*, se declină întocmai ca substantivul *capră*, (*casă*, *vacă*, *grădină*, *piuă*).

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte substantivele feminine, terminate la singular cu vocala *a* și la plural cu vocala *e*, și vei spune la ce număr și la ce caz ele se află.

2°. Vei declina pe caiet substantivul «*Grădină*» cu articol la singular și fără articol la plural. Vei pregăti în minte mici propozițiuni pentru fiecare caz al acestor cuvinte.

[L. II.]

50. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR FEMININE,
TERMINATE CU **a**, **ea** ȘI **i**.

Exemple.

B A S M A.

Singular.

N. Ce e acésta?

Neart. O *basma* nouă e a-
césta.

Art. *Basma*ua cea nouă...

G. A cui față e verde?

Neart. A *unii* *basmale* noui.

Art. A *basmali*i noui...

D. Cui s'a dat o față verde?

Neart. *Unii* *basmale* noui..

Art. *Basmali*i noui...

Ac. Ce ai cumpărat la tîrg?

Neart. O basma nouă. .

Art. Basma^ua cea nouă.,

V. Ce mai basma!

Neart. Of! basma nouă! ce
verde ești!

Art. (Nu se întrebuintează).

Plural

N. Ce sînt acestea?

Neart. Basmale noui sînt
astea.

Art. Basmalele cele noui..

G. Ale cui fețe sînt frumoase?

Neart. Ale unor basmale
noui.

Art. Ale basmalelor noui.

D. Cui să dăm fețe frumoase?

Neart. Unor basmale noui.

Art. Basmalelor celor noui.

Ac. Ce ați cumpărat din

tîrg?

Neart. Basmale noui...

Art. Basmalele astea noui.

V. Ce mai basmale!

Neart. Basmale! basmale
de vinzare!

Art. Basmalelor! bine imi
prindeți!

Regule.— Tóte substantivele feminine, care se termină cu vocalele apăsate *a*, *ea* și *i*, se declină întocmai ca substantivul *basma*, (*mușama*, *canava*, *manta*, *cazma*, *oca*, *saca*, *vișea*—*vișele*, *vergea*—*vergele*, *di*—*di*le și altele).

Teme.— 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte substantivele feminine, terminate la nominativ cu *ă*, cu *a*, cu *ea* și cu *i*, și vei spune la ce număr și la ce caz se află. — 2°. Vei declina pe caiet sub-

stantivele «**Saca, Lalea și Di**», cu articol la singular, și fără articol la plural.—Veți pregăti în minte mici propozițiuni pentru fie-care caz al acestor cuvinte.

[L II.]

51. SUNETELE **é** ȘI **ea**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple. — Astă tómnă, soră-mea Flórea avea o vițea, o mîea și o iédă négră. Adesé, ea le ducea în cirédă. Acolo ereaű vițelele, mîelele și iedele ómenilor din sat. Cu dinsele alăturé, ele pășceaű într'o vâlcea d'a-drépta iezăturii.

Íerna, orî-ce orașén are obiceiű să mérgă une-orî la teatru, ca să'si petrécă séra. Spre a intra, trebuie să 'și íea la cassă un bilet din teancul de bilete.

Regule. — 1°. Sunetul *ea* se scrie mai totdeauna cu diftongul *ea*, la sfîrșitul cuvintelor.

2°. De câte-orî însă sunetul *ea* este derivat din vocala simplă *e*, mai totdeauna se scrie cu vocala *e* accentuată *é* (*florî-flóre*).

3°. Tot cu *é*, scriem și adverbele și prepozițiunile ce aű la sfîrșit sunetul *ea*, (*adesé, pré*).

4°. Când sunetul *ea* se află în mijlocul unui cuvînt, fără ca să putem găsi un alt cuvînt apropiét cu vocala simplă *e*, din care să putem deriva diftongul *ea*, atunci îl scriem cu diftongul *ea*, (*teatru, teanc, ocean...*)

Teme. — Din bucata de citire alésă, veți culege tóte cuvintele cu sunetul *ea*, pî le veți scrie, despărțindu-le în silabe și arătând tot de odată derivările, unde se vor afla.

[L. II.]

52. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR FEMININE,
TERMINATE CU **e**.

Exemple.

VALE.

Singular.

N. *Ce este rēcorósă?*

Neart. *O vale îngustă e rē-*
corósă.

Artic. *Valea îngustă...*

G. *A cui apă este repede?*

Neart. *A unii văi înguste...*

Artic. *A văii înguste...*

D. *De-a-lungul cui curge
gârla?*

Neart. *De-a-lungul unii văi*
înguste..

Artic. *De-a-lungul văii celui*
înguste...

Ac. *Ce veđi în depărtare?*

Neart. *O vale îngustă...*

Artic. *Valea cea îngustă...*

V. *Ce mai vale!*

Neart. *O! vale îngustă! mī-e*
dor de tine!

Artic. *Valeo îngustă! Eū te*
doresc!

Plural.

N. *Ce sînt rēcoróse?*

Neart. *Unele văi înguste sînt*
rēcoróse.

Artic. *Tóte văile înguste...*

G. *Ale cui ape sînt repede?*

Neart. *Ale unor văi înguste..*

Artic. *Ale văilor*

D. *Cui* dă cerul rēcōre?

Neart. *Unor văi înguste...*

Artic. *Văilor înguste...*

Ac. *Ce* veđi în depărtare?

Neart. *Nișce văi înguste...*

Artic. *Văile cele înguste...*

V. *Ce* mai văi!

Neart. *Văi înguste! vē do-
resc!*

Artic. *Văilor înguste! mult
îmi placeți!*

Regule. — Tōte substantivele feminine, care se termină la singular, cu vocala *e*, după o consună, se declină întocmai ca substantivul *vale*, (*cale, punte, parte, riaiche*).

Teme. — 1°. În bucata de citire alēsă, veți sublinia tōte substantivele feminine, terminate la singular, cu *e*, și le veți spune numărul și cazul. — 2°. Veți declina pe căiet substantivele «**Ridiche**» și «**Parte**,» articulate, în propozițiuni potrivite!

[L. II.]

53. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR FEMININE TERMINATE CU **e** ȘI **ă**.

Exemple. 1°. PRĂVĂLIE.

Singular.

N. *Ce* este la colțul casii?

Neart... *O prăvălie.*

Artic. *Prăvălia...*

G. *Al cui* gîm e spart?

Neart. *Al unui prăvălii din
colțul casii.*

Artic. *Al prăvăliii....*

D. *Cui* îi trebuie un gîm?

Neart. *Unii prăvălii din colțul
casii.*

Artic. *Prăvăliii din....*

Ac. Ce veđi acolo?

Neart. O prăvălie din colțul
casii.

Artic. Prăvălia din....

V. Ce mai prăvălie!

Neart. Prăvălie! tu ești în
colțul casii.

Artic. Prăvălia! acolo'i bo-
găția!

Plural.

N. Ce clădiri sînt pe aci?

Neart. Numai prăvălii de fe-
rărie sînt pe aci.

Artic. Prăvăliile de ferărie...

G. Ale cui gîamuri s'aũ
spart?

Neart. Ale unor prăvălii de
ferărie.

Artic. Ale prăvăliilor....

D. Cui are să se puie gîa-
muri?

Neart. Unor prăvălii de fe-
rărie.

Artic. Prăvăliilor de ferărie.

Ac. Ce veđi colo?

Neart. Nișce prăvălii în colțul
casii.

Artic. Prăvăliile din....

V. Ce mai prăvăli!

Neart. Prăvălii! pré sinteți
scumpe.

Art. Prăvăliilor! M'ați stins!

20. MARFĂ.

Singular.

N. (Ac. și V.)

Neart. O marfă bună e scumpă

Artic. Marfa bună.....

G. (și **D.**)

Neart. Prețul unui *mărfi* bune e mare
Artic. Prețul *mărfi* bune....

Plural.

N. (**Ac.**)

Neart. Ori-ce *mărfuri* (sau *mărfi*)
bune sint scumpe.
Artic. *Mărfurile* (sau *mărfile*) bune....

G. (**D.** și **V.**)

Neart. Prețul unor *mărfuri* (sau *mărfi*)
bune e mare.
Artic. Prețul *mărfurilor* (sau *mărfilor*)
bune.

Regule. — 1°. Substantivele feminine, care se termină cu vocala *e*, după vocala *i* întregă, se declină întocmai ca substantivul *prăvălie*, (*magazie*, *herghelie* *hârtie*....)

2°. Substantivele feminine, care se termină, la **N.** singular, cu vocalele *ă* sau *e*, iar la **N.** plural, cu silaba *uri*, se declină întocmai ca substantivul *marfă*, (*lăfă*, *trébă*, *vreme*).

3°. Tote substantivele feminine, când le declinăm *nearticulate*, au o *singură* și *aceiași* formă pentru **G.** și **D.** la singular, și pentru *tote* casurile de la plural, și altă formă pentru **N.** **Ac.** și **V.** la singular.

Teme. — 1°. Din bucata de citire alésă, vei sublinia *tote* substantivele feminine învățate și le vei spune numărul și cazul. — 2°. Vei declina pe căiet substantivele «**Herghelie**» și «**Vreme**» articulate, în propozițiuni potrivite!

[L. III.]

54. DECLINAREA NUMELOR PROPRII.

Exemple.

1°. Nume proprii de persoane.

Masculin.

Singular.

Feminin.

N. Cine scrie?

Ștefan scrie.

Maria scrie.

G. *A cui este scrisórea asta?*

a lui Ștefan.....

a Marii.....

D. *Cui îi scrii?*

lui Ștefan.....

Marii.....

Ac. *Pe cine chiemi?*

pe Ștefan.....

pe Maria.....

V. *Chiemă'i!*

Ștefane! vino 'n có!

Mario! vin' aci!

20. *Nume proprii de popóre, de locuri și de sèrbători.*

Plural.

N. *Ce sînt Românii?—Carpații?—Florile?*

*Românii sînt un
popor înțelept.*

*Carpații sînt munți
nalți.*

*Florile sînt sèr-
bători de pri-
măvară.*

G. *A cui laudă să facem?*

a Românilor...

a Carpaților...

a Floriilor...

D. *Cui să dăm laudă?*

Românilor....

Carpaților....

Floriilor....

Ac. *Pe cine vom lăuda?*

Ce vom lăuda?

pe Români...

Carpații...

Florile...

V. *Chiemă'i in ajutor!*

*Români! Români-
lor! fiți înțelepți!*

*Carpați! Carpați-
lor, ce înalți sînteți!*

*Florii, Floriilor!
veniți cu primă-
vara!*

30. Nume proprii de dîle

Singular.

Plural.

N. *Vinerea* este o dî ca tôte dîlele.

G. *Diua Vinerii* nu-î serbătore.

D. *Vinerii* mă încred ca și ori-cării dîle.

A. Aștept *Vinerea*.

Vinerile comune nu sînt serbători.

Numărul *Vinerilor*, ce's serbători, nu e mare.

Vinerilor mă încred ca și ori-cărora dîle.

Numără *Vinerile* dintr'un an!

Regule.— 1°. Numele proprii de *persóne*, noi le declinăm mai totdeauna la singular. Une-ori se declină și la numărul plural, întocmai parc'ar fi nume comune. Numele de *popóre* le declinăm întocmai ca numele comune, atît la singular cît și la plural.

2°. Unele nume de *locuri* și de *serbători*, le declinăm numai la singular, (*Craiova, Olt, Crăciun.* .); altele le declinăm numai la plural, (*Balcani, Piclele, Rusalii*).

3°. Numai numelor proprii de *persóne masculine*, le punem, în cazurile, **G.** și **D.** la singular, articolul, înainte, (*al lui Ion* și nu *a'l Ionului* și *Ionului*...)

4°. Numele dîlelor, terminate cu voçala scurtată *i*, se declină întocmai ca numele *Vineri*, (*Luni, Marți, Mercuri*....)

Teme. — În bucata de citire alésă, vei sublinia tôte numele proprii și vei spune numărul, genul și cazul în care ele se află acolo.

[L. III]

55. REPETIRE LUNARĂ.

(Deprinderi ortografice, la dictare și memorizare)

Exemple. — Poesia «*Iérna*» de V. Alecsandri.

Teme. — 1°. Vei învăța pe dinafară întregă poesia însemnată aci.— 2°. O vei transcrie din memorie pe cățet.— 3°. Vei sublinia în întreaga copie

a poeziei «learnă», toate cuvintele cu sunetele *z* și *đ*; cu *ó* și *oa*; cu *é* și *ea*; cu *ă* derivat din *a*; cu sunetele *ș* și *ț*; cu silabele *ce*, *ci*, *che*, *chi*, *ge*, *gi*, *ghe*, *ghi* și cu silabele *ște*, *ști*, *șce*, *ști*. Asemene vei sublinia toate cuvintele cu *trăsura-de-unire* și pe cele cu *apostrof*.

(L. II-III)

56. COMPUNERE.

(Descriere)

Exemple. TERMOMETRUL.

10. Ce este termometrul?...—(*un aparat cu care se măsoră temperatura*)...

20. Câte părți se văd în termometrul nostru?...—(*tăblița, țeva saă tubul de sticlă și argintul-viu saă mercurul*)...

30. Ce vedem pe tăblița?...—(*însemnare de grade*).

40. Cum este tubul?...—(*subțire și pretutindeni de o potrivă, la grosime*).

50. Cum este mercurul?... (*...lichid, de colorea argintului...*)

60. Cum se cunoșce temperatura, pe termometru?...—(*...de pe grade...*)

70. Cum se face gradarea termometrului?...—(*...se baqă mai întâi tubul într'un vas cu ghiată și apoi, într'alt vas cu apă ferbând în colcote*)...

80. Ce grade de temperatură se însemnéză când e tubul în ghiată?...—(*...zero (0) grade...*)—Ce grade când e în apa'n colcote?...—(*100 grade*).

90. Cum se însemnéză gradele dintre 0 și 100?...—(*impărțind distanța dintre ele, în una-sută părți egale...*).

10⁰. Care sint gradele ce arată căldură?...—(de la zero în sus)...—Care sint cele ce arată răceala?...—(de la zero în jos...).

11⁰. Câte alte feluri de termometre mai cunoștem noi?...—(osebit de termometrul lui Celsius, mai cunoștem pe al lui Réaumur (pronunță Reomiur) și p'al lui Farenheit....)

12⁰. Prin ce se deosebesc termometrele acestea?...—(în gradarea distanței dintre punctul înghețării și acela al fierberii)...

13⁰. În câte grade este împărțită distanța, la cele trei feluri de termometre?...—(La al lui Celsius e de 100 grade; la al lui Réaumur, de 80, și la al lui Farenheit, de 180...)

14⁰. La ce servește termometrul?...—(...la măsurarea temperaturii....).—Care e temperatura potrivită pentru o odaie de locuit?...—(...16—17⁰ C....)...—Care este temperatura corpului unui om sănătos?...—(...36⁰. C....).

Regule.—1. Care sint anume întrebările căror avem a răspunde, când facem o descriere?.../... Ce este?—Cum este?—Ce face, făcând sau lucrul descris?....).

Teme.—1. Răspunsurile date despre «Termometru» le vei scrie pe caietul cel bun de compuneră.

2. Veți face tot ast-fel, din grai, descrierea «Higrometrului».

[L. III—IV]

57. DECLINAREA ADIECTIVELOR MASCULINE.

Exemple. Omul *drept*.—*Dreptul om*.

Singular.

N. Cine este stimat?... Omul <i>drept</i> .	<i>Dreptul om..</i>
G. A cui stimă e mare? A omului <i>drept</i>	<i>Adreptului om</i>
D. Cui se cuvine stimă? Omului <i>drept</i> .	<i>Dreptului om.</i>
Ac. Pe cine stimăză lumea? Pe omul <i>drept</i>	<i>Pe dreptul om.</i>
V. Cum chiemî pe omul <i>drept</i> ? Omule <i>drept!</i>	<i>Dreptule om!</i>

Plural.

N. Cine sînt stimati? Omenii <i>drepti</i>	<i>Dreptii omeni...</i>
G. A cui stimă e mare? A omenilor <i>drepti</i>	<i>Dreptilor omeni</i>
D. Cui se cuvine stimă? Omenilor <i>drepti</i>	<i>Dreptilor omeni</i>
Ac. Pe cine stimăză lumea? Pe omenii <i>drepti</i>	<i>Pedreptii omeni</i>
V. Cum chiemî pe niște omeni <i>drepti</i> ? Omenilor <i>drepti!</i>	<i>Dreptilor omeni</i>

Regule.—1°. Adiectivele, puse în urma substantivelor masculine, ieaû, când le declinăm nearticulate, numai *o singură* formă la toate cazurile din singular, și *alta* la toate cazurile din plural.

2°. Adiectivele, puse înainte substantivelor masculine, ieaû în declinare, întocmai formele substantivelor articulate.

Teme.—Veî declina pe caiet cuvintele «*Țăranul silitor*» și «*Silitorul țăran*,» în propozițiuni potrivite, după modelul de mai sus.
[L. II.]

58. DECLINAREA ADIECTIVELOR FEMININE.

Exemple. Grădina *frumósă*.—*Frumósă grădină*.

Singular.

N. Grădina <i>frumósă</i> ... <i>frumósă grădină</i> ...este ca un răiû.
G. Pomii grădinii <i>frumóse</i> ... ai <i>frumósii grădinii</i> ... sînt înfloriți.

D. Grădinii *frumóse... frumósii* grădinii... îi trebuie apă.

A. Grădina *frumósă.. frumósa* grădină.. o udăm.

V. O! grădină *frumósă!* O! *frumósă* grădină!

Plural.

N. Grădinele *frumóse, frumósele* grădine...sint ca un raiu.

G. Pomii grădinelor *frumóse... frumóselor* grădine..
sint înfloriți.

D. Grădinelor *frumóse... frumóselor* grădine... le tre-
buie apă.

A. Grădinele *frumóse... frumósele* grădine... le udăm.

V. O! grădinelor *frumóse!* O *frumóselor* grădine!

Regule.—1°. Adiectivele, puse în urma substantivelor feminine, ıeaú în declinare, *duoé forme* diferite: una la N. Ac. și V. de la singular, și alta la tóte celelalte cazuri de la singular și de la plural.

2°. Adiectivele, puse înainté substantivelor feminine, ıeaú în declinare, întocmai formele substantivelor articulate.

3°. Adiectivele, puse pe lingá substantive în declinare, se acordă cu substantivele de care țin, numai în gen și în număr; nu și în forma cazurilor.

Teme.— În bucata de citire alésă, veı sublinia tóte adiectivele atributive, arătând numărul, genul și cazul fie-cáruia.

[L. II.]

59. SCRIEREA LUI **ě**, DERIVAT DIN VOCALA **e**.

(Deprinderi ortografice).

Exemple.—De la învățatorul bun, multe ai să în-
veți tu, băiete!—Eú, în carte, nu vėd câte vede d-lui.—
În meri se face mėrul; iar perele se fac în pėr.—

Războiele răstornă cetățile; ele răsipesc și rășchiră familiile; răsvrătesc și rătăcesc pe ómenî.

Regule.—1°. Sunetul *ě*, se scrie cu vocala *e*, de câte-orî e derivat din această vocală

2°. În cuvintele: *mě, vě, těũ, sěũ, noě, voě, duoě, nouě*, apoi în mai tóte cuvintele ce se încep cu silabele *rěs* și *rěz*,—une orî și cu silaba *rě*,—vocala *e* se scrie și se pronunță totdeauna *ě*.

Teme.—În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte cuvintele în care vei întilni acest sunet, derivat din *e* și le vei scrie pe rînd, arătând la fie-care cuvîntul din care derivă.

[L. II].

60. DECLINAREA PRONUMELOR PERSONALE.

Exemple.

Singular	Persóna I	Plural
N. Cine scrie? — <i>Eũ scriũ.</i>		<i>Noĩ scriem.</i>
G. Al <i>cũ</i> este scrisul? A <i>cũ</i> e scrisórea? — <i>Al meũ, a mea, aĩ meĩ, ale mele.</i>		<i>Al nostru, a noastră, Aĩ noștri, ale noastre.</i>
D. Cũ scrii? — <i>Mie imĩ scrii? Mie mĩ-ai scris? — Ci, scrie-mĩ!</i>		<i>Noě ne scrii? Ni se cade să ne scrii.</i>
Ac. Pe cine pune învățatorul să scrie? — <i>Pe mine mě pune să scriũ.</i>		<i>Pe noĩ ne pune să scriem.</i>

Persóna II-a

N. Cine scrie? — <i>Tu scrii.</i>	<i>Voĩ scrieți.</i>
--	---------------------

- G.** *Al cui este scrisul? A cui e scrisórea?—Al tǎu, a ta, ai tǎi, ale tale.* *Al vostru, avóstrǎ, ai voștri, ale vós-tre.*
- D.** *Cui scrii? — Ție îți scriu. — Scrie-ți tu scrisorile!* *Voă vǎ scriu. Vi se și cade să vi să scrie.*
- A.** *Pe cine pune învățătorul să scrie?—Pe tine te pune să scrii.* *Pe voi vǎ pune să scrieți.*
- V.** *Mă! și mei! (adică; dragul meu! sau dragii mei!)*

Persóna III-lea

N. <i>Cine scrie?</i>	Masc. <i>El său dinsul.</i>	<i>Ei său dinșii.</i>
	Fem. <i>Ea său dinsa.</i>	<i>Ele său dínsele.</i>
G. <i>Al cui e scrisul său scrisórea?</i>	Masc. <i>Al lui, său al său.</i>
<i>A, ai, ale lui său dinsulu.</i>	<i>Al lor. A, ai, ale lor său dinșilor.</i>
	Fem. <i>Al ei, său al său</i>
<i>sau dinșii.</i>	<i>Al lor. A, ai, ale lor.</i>
	Masc. <i>Lui său dinsulu.</i>
<i>ii scriu.</i>	<i>Lor său dinșilor le scriu.</i>
D. <i>Cui scrieți?</i>	Fem. <i>Ei său dinșii ii scriu.</i>	<i>Lor său dínsele le scriu.</i>
	Masc. Fem. <i>Scrie-î.</i>	<i>Scrie-le!</i>
	<i>Și el și ea și-au scris sie-și.</i>	<i>Și ei și ele și-au scris sie-și.</i>
	Masc. <i>Pe el său pe dinsul îl pune.</i>
<i>Pune-l să scrie!</i>	<i>Pe ei său pe dinșii îi pune.</i>
<i>Pune-î să scrie!</i>
A. <i>Pe cine pune învățătorul să scrie?</i>	Fem. <i>Pe ea său pe dinsa o pune.</i>	<i>Pe ele său pe dínsele le pune.</i>
	Masc. Fem. <i>Și el și ea se laudă că scriu bine. Și el și ea își scriu bine temele.</i>	<i>Și ei și ele se laudă că scriu bine. Și ei și ele își scriu lesne temele.</i>

Regule.—1°. Pronumele personale se schimbă, și ele, după număr, după *gen*, după *cazuri* și după *persoane*. Deci, și ele se *declină*.

2°. Pronumele personale au toate formele de cazuri, cu totul deosebite unele de altele. Numai la persoana a treia, forma cazului *N.* este la fel cu forma cazului *Ac.* Pentru *V.*, pronumele personal de la persoana 2-a, are o singură formă la singular și la plural: *mă* și *măi*!

3°. Pronumele personal, numai la persoana a 3-a, are forme deosebite pentru genul masculin și feminin, (*el-ea*; *ei-ele*).

Temă.—În bucata de citire aleasă, vei sublinia toate pronumele personale și vei arăta, la fie-care, numărul, genul, cazul și persoana sa.

(L. IV-V.)

64. DECLINAREA PRONUMELOR: **meu, tău, său** ȘI ALTELE LA FEL.

Exemple.

1°. Fratele *meu* (*tău, său, nostru, vostru, lor*) are haine curate, (**N. G. D. A.**).

2°. Parinții *tăi*, (*mei, săi, noștri, voștri, lor*) au albituri frumoase, (**N. G. D. Ac.**).

3°. Soră-sa, (*mea, ta, noastră, voastră, lor,*) își cove singură rochile, (**N. Ac.**).

4°. Hainele mamei *noștre* (*mele, tale, sale, voștre, lor*) sint toate de casă, (**G. D.**).

5°. Matuselor *voștre* (*mele, tale, sale, noastre, lor*) nu le dă mâna să poarte haine de târg, (**N. G. D. Ac.**).

Regule.—1°. Pronumele de mai sus: *meu, tău, mea, noastră, voștre* și celelalte, pot sluji, și ele, drept *atribut* și se acordă cu *substantivele*, în *gen* și în *caz*.

2°. Pronumele acestea se pun și se declină mai totdeauna în urma substantivelor, întocmai ca adiectivele.

Teme.— În bucata de citire alésă, vei sublinia toate pronumele învățate, arătând numărul, genul, cazul și persoana fie-căruia din ele.

[L. II.]

62. DECLINAREA PRONUMELOR : **care, cine și ce ;
fie-care, nimeni** ȘI ALTELE LA FEL.

Exemple.— *Cine* este fericit pe lume (**N. Ac.**).— Fericit este omul *pe care* Dumnezeu îl ajută. (**N. Ac. V.**).— Mulțumit este și omul *a cărui* familie e senătosa. (**G. D.**).— Și iarăși, fericita este mama *căruia* Dumnezeu îi da copii cuminte. (**G. D.**).— *Fie-căruia*, să'i dai *ce* i se cuvine. (**G. D.**).— *Ce* răi copii sint copiii leneși ! (**N. G. D. Ac. V.**).— *Nimeni* nu iubește pe ast-fel de copii. (**N. Ac.**).

Regule.— 1°. Pronumele : *care* și *cine*, se pun și se declină totdeauna în urma substantivelor și se acordă cu acestea numai în gen și număr. *Ce* rămâne în totdeauna neschimbat.

2°. Pronumelor acestora, la *G.* și *D.* atît la singular cît și la plural, li se mai adaugă și terminarea *a*, (*căruia, căriia, căroră*).

3°. Pronumele: *care* și *ce*, slujesc totdeauna drept legătură între două propozițiuni ce'si întregesc înțelesul, una altuia.

Teme.— În bucata de citire alésă, vei sublinia toate pronumele învățate, arătând la fie-care, numărul, genul, cazul și persoana sa.

2°. Vei declina pe caiet, în propozițiuni potrivite, pronumele : «*Öre-cine și Öre-ce.*»

[L. III-IV.]

63. Scrierea lui **ă**, derivat din vocală **a**.
(Deprinderi ortografice)

Exemple.

Îmi place să fie cald.
Omul bolnav e galben
la față.

Timpul căldicel e plăcut.
Pelița îngălbenită e semn
fățiș de bôlă.

Regule. — Sunetul *ă* îl scriem cu vocala *a*, purtând d'asupra-și un semn de scurtare (˘), de câte ori îl aflăm într'un cuvânt, în care găsim un *a* simplu, de unde acel *ă* poate să derive.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei copia toate cuvintele ce conțin un *ă*, care poate deriva dintr'un *a* simplu, și alături cu care vei pune cuvântul de unde crești că derivă acel *ă*.

[L II].

64. DECLINAREA PRONUMELOR: **acesta, acela**
ȘI ALTELE LA FEL.

Exemple. — *Acest (acel) piersic a înflorit. Acești (acei) peri, asemenea au înflorit. Acesta (acea) caisă e coptă. Aceste (acele) mere sînt și ele cöpte. (N. Ac.) — Acestui (acelui) pör îi priiesce pe locul acestui (acelui) grădine de pe dél; iar acestor (acelor) vițe, le vine mai bine în fața acestor (acelor) pereți. (G. D.).*

Regule. — 1°. Pronumele: *acesta, acela*, pot să servescă, și ele, ca atribut în propozițiuni.

2°. Pronumele: *acesta-acesta; acela aceia*, se pun și se declină întotdeauna, ca și adiectivele, sau înainte sau în urma substantivelor, cu care se acordă în gen, număr și caz.

3°. Pronumele acestea puse în urma substantivelor, priesc, în toate formele de declinare, terminarea *a*.

4°. În vorbirea dîlnică se aude: *cesta-césta*; *ăsta-asta*, *cela-ceia*; *ăla-ăia*. Formele acestea se declină întocmai ca *acest* și *acel*.

Teme.—Veți sublinia în bucata de citire alésă, toate pronumele învățate, arătând numărul, genul, cazurile și persoana fie-căruia.

(L. III—IV).

65. SCRIEREA LUI *ă*, CU VOCALA STATORNICĂ *ă*.

(Deprinderi ortografice).

Exemple.—Un băcan străin a sosit din Brăila. E un bărbat cărunt. El a deschis prăvalie în cătunul nostru. Pe lingă băcănii, vinde și mărgelile. Ómenii la noi îl bănuiesc că este păgân: orî Turc, orî Tătar. Evreu nu e, căci nu prăznuiește Sămbetele.

Regule.—De câte orî avem să scriem sunetul *ă*, într'un cuvînt, și nu putem recunoște că acel sunet este derivat din vocala limpede *e*, apoi atunci îl scriem neschimbat cu vocala *a*, puindu'i un semn de scurtare (˘) dasupra: *ă*.

Teme.—Veți corecta toate greșelile ce veți găsi în cuvintele din propozițiunile următoare:

«Băieții pędurarului cu vărul lor Pėun și cu o grėmadė de tovarėși nebun̄i și zėpėciți ca dinșii, aũ pėrėsit alalteieri șcȳla fėrė șcirea invățetȳrului pe la orele duaȳ dupȳ amȳoȳdi, pe cȳnd bėcanul Tėtar dormea dupȳ prȳnd. Ei s'aũ dus la prėvelia lui. Aũ dat cu umȳrul ca se spargė ușa; dar n'aũ putut s'o dėrime; atunci aũ asvėrlit cu cėrėmiȳi in pėrėfi și in ferestre.

66. DECLINAREA NUMERALELOR.

Exemple.

1. Unul, una.

Masculin.

Feminin.

Singular.

N.	{	Neart.. Un băiėt vine.		O fetiȳa vine.
		Art. Unul din băieți vine.		Una din fetiȳe vine.

G.	{ Neart. <i>A unui băiat este</i>	<i>A unui fetițe...</i>
	<i>haîna.</i>	
	{ Art. <i>A unuiã din băieți.</i>	<i>A unuiã din fetițe.</i>
D.	{ Neart. <i>Unui băiet am dat</i>	<i>Unã fetițe...</i>
	<i>cartea.</i>	
	{ Art. <i>Unuiã din băieți.</i>	<i>Unuiã din fetițe...</i>
Ac.	{ Neart. <i>Pe un băiet ved</i>	<i>Pe o fetiță...</i>
	<i>citind.</i>	
	{ Art. <i>Pe unul din băieți..</i>	<i>Pe una din fetițe.</i>

D

Ac.

Plural.

N. <i>Unii băieți vin.</i>	<i>Unele fetițe vin.</i>
G. <i>Ale unor băieți sînt cărțile.</i>	<i>Ale unor fetițe.</i>
D. <i>Unor băieți ai dat haîna.</i>	<i>Unor fetițe.</i>
Ac. <i>Pe unii băieți vedî citind.</i>	<i>Pe unele fetițe.</i>

6

1

A

2. Amînduoî, amînduoë.

Plural.

N. *Aminduoî fraţii au venit. Aminduoë surorile au venit.*
G. *Ale amînduoror fraţilor. Ale amînduoror surorilor.*
D. *Amînduoror fraţilor. Amînduoror surorilor.*
A. *Pe aminduoî fraţii îi ved. Pe amînduoë surorile.*

6

□

1

3. Alte Numerale.

În grădina noastră sînt *dece* piersici, *duoë-deci* și *trei* de cireși, peste *o sută* de peri și mai mult de *duoë-sute cinci-deci* de meri. Pruni sînt pôte peste *o mie*. La culesul pómelor, avem de la pruni mai *multe* *mi* de dekalitri de fructe. Cine șcie numărul atitor

póme? Póte să fie un *milion*; ba chiar și *duoë milioane*.

Regule. — 1°. Numeralesle nedeterminate: *alt* și *alta*, *vre-un* și *vre-o* (*vre-una*), *mulți-multe*, *câți-va-câte-va*, *atîți-atîtea*, se declină întocmăi ca numeralul: *Un, una*.

2°. Numeralul *dece* are numai *duoë* forme: *dece* și *deci*. *Dece* se declină numai articulat.

3°. Numeralesle se acordă cu substantivele, de care țin, în gen, număr și caz.

Teme. — 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia tóte numeralesle, însemnând la fie-care numărul, genul și cazul lor.

2°. Vei declina pe calet, în propozițiuni potrivite, numeralesle: «**Mult-multe**» și «**Câți-va-câte-va**.»

(L. II-III).

67 COMPUNE.—NARAȚIUNE.

(Parabolă*)

Exemple. BÊTRÂNI SĂRACI DAR ONEȘTI

1. Cine trăia o dată într'o suburbie, (sau o mahala) din Galați?...—(*un cojocar bêtân, cu soția sa, bêtână ca și dînsul*).

2. Cum erau acei bêtâni?...—(*fórté sáraci, dar ómeni de trébă și cînstiți, adică onești...*).

3. În ce stare fuseseră ei, măi nainte?...—(*cu dare de mână...*).

4. Din ce pricină sáraciseră?...—(*îi jefuiseră tilharîi; le dase foc casii și prăvăliii*)...

5. Ce a găsit într'o di bêtânul, pe drum?... (*o pungă cu galbeni mulți*).

*) Carte de Citire pentru cl. III. de Profesori asociați.

6. Cum se sfătuiră bătrânul și nevasta lui, ce să facă cu banii găsiți?...

7. Cum au descoperit ei pe fiul lor, pierdut de pe când era copil?..—(*bătrânul a cercetat pretutindem*).

8. Ce au simțit ei câte-și-trei, atunci?..—(*o bucurie mare...*).

9. Ce făcură ei atunci?.. (*mai înainte de toate, mulțumiră lui Dumnezeu...*).

10. Ce învățătura se poate trage din intimplarea acesta?...—(*Lucrul străin, găsit din intimplare, nu trebuie să-l oprești pe sémă-ți, ca, o avere a ta. — Pe părinți trebuie să'i cinstești, să'i iubești și să'i ajuți, în ori-ce stare ei s'ar afla*).

Regule. — 1°. Despre o intimplare sau despre o faptă, se poate spune:

I. Despre cine sau despre ce e vorba?

II. Unde s'a intimplat fapta? și când?

III. Din ce cauză s'a intimplat?

IV. Cum s'a intimplat?

V. Cum s'a sfîrșit intimplarea?

VI. Ce învățătură se poate trage din acea faptă sau intimplare?

2°. Când răspundem limpede și lămurit la toate aceste întrebări, noi povestim o *istoriôră*, adică facem o *narațiune* ori o *povestire*.

3°. Când, din acea *istoriôră*, iese la ivelă o pildă, adică un exemplu vrednic de a fi urmat, ca un ce bun,—sau de a fi lepădat, ca un ce rău,— noi putem numi acea *istoriôră*, și *Parabolă*. Parabole sînt multe și frumoase în *Sfințele Evanghelii*.

Teme. — 1. Veți scrie în caietul cel bun de compuneri, răspunsurile date la întrebările de mai sus, ce se află în exemple, sub titlul: «*Bătrânii săraci, dar onești*.»

2. După citirile din Evangeliă, vei scrie parabola «Vameşul şi Fariseul», potrivit'o după punctele din regula 1°.

[L. IV.]

68. DUPLICAREA CONSUNANTELOR.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.—A fost odată un băiet, caruia de mitel, îi plăcea numai să cânte. Toţi diceau că din născare, el avea darul înăscut al cântării. Pe fie-care di el îşi innoia cânticele. Dar, ce folos! Lui, la şcolă nu'i plăcea să mērgă, nici să înveţe. Când părinţii îl sileau să deschidă cartea ca să citēscă, lui par'că i se inneguraū vederile; când îl puneau să scrie, par'că îndată i se şi innegreaū degetele. Cu gândurile tot pornite după cântice, el se innădi cu o bandă de lăutari vagabonđi. Aceia erau nişce ştrengari desmetici şi răi. Ei şi mai tare se cercară să innebunēscă pe nesocotitul băiet. Păcat de el! d'ar fi avut minte, darul lui innăscut de cântăreţ,—în loc să'l innomolēscă printre tilhari,—l-ar fi innorocit, l-ar fi innobilit şi l-ar fi inavuţit!

Regule.—1°. Consunantele *n* şi *m* se induoiesc sau se duplică în cuvintele compuse din prepoziţiunea *în* şi din cuvinte care se încep cu consunanta *n* şi cu consunanta *m* (*innebunesc*, *immărmuril*).

2°. Asemeni, în cuvintele străine *cassă* (de fier), *massă* (materie), şi alte câte-va, se duplică consunantă *s*.

Teme.—În bucata de citire alēasă, vei căuta cuvintele scrise cu două consunante şi vei spune dacă nu mai sînt acolo şi altele care s'ar pute scrie cu consunante duplicate.

(L. II)

69. ACORDURILE PĂRȚILOR.

Exemple. — Școlarul scrie; apoi el citește. Și noi citim. — Toți școlarii scriu: apoi, ei citesc. Și voi citiți. — Fetita tórce; în urmă, ea țese. — Școlarul *este silitor*. Școlarii *sint silitori*. Fetita *este bună*. Fetitele *sint bune*. — Școlarul silitor *este lădat*! Școlarii silitori *sint lădați*! Școlărița silitóre *este lădată*! Școlărițele silitóre *sint lădate*! — Băietul *meu este sănătos*. Băieții *noștri sint sănătoși*. Fetita *ta este bolnavă*. Fetitele *văstre sint bolnave*. — Amînduoî băieții mei *sint sănătoși*. Amînduoë fetitele nóstre *sint sănătóse*. — Toți ómenii *sint muritori*.

Regule. — 1º Verbele, fiind predicatele propozițiunii, se potrivesc la număr și la persoană cu subiectul. (*Școlarul scrie. Școlarii scriu. Și noi scriem*)

2º. Adiectivele, pronumele și numerele, când stau într'o propozițiune ca predicate sau ca attribute, se potrivesc cu subiectul lor, atît la număr cît și la gen. (*Amînduoî băieții mei sint sănătoși*).

3º. Potrivirea dintre deosebitele părți ale unei propozițiuni, se cheamă *Acordul părților*.

4º. Acordul trebuie să fie bine păstrat în toate părțile propozițiunilor. Dînsul reguléază numărul, genul și persoana acelor părți, care trebuie să fie toate la fel într'o propozițiune.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei scrie, pe rînduri osebite, acordul verbelor și al celorlalte părți de cuvîntare.

70. SCRIEREA LUI **i**, CU VOCALA STATORNICĂ **i**.
(Deprinderi ortografice)

Exemple. — Pe vârful munților, vinătorii pindesc fiare sălbatice: d'alde urși, riși și altele. — Tot pe acolo, un pîrîiaș se asvirle printre stînci înalte și printre ripe adînci. El mereu se îngroșă, pînă ajunge să fie gârlă. Apele altor gârle îi vin d'a-drépta și d'astînga și gârlele împreunate, încetul cu încetul, se fac rîu. Rîul, când ajunge pe câmpii întinse, începe să se tîrîie. În sfîrșit, el se varsă în mare.

Regule. — Când, într'un cuvînt, găsim la început sau la mijloc, sunetul *i*, și nu putem să aflăm, în alte cuvînte apropiete, altă vocală din care sunetul *i* pôte să fie derivat, atunci noi scriem sunetul *i*, cu vocala *i*, punîndu'î d'asupra un semn de apăsare (^) *i*, și îi dicem *i statornic*.

Teme. — Din exemplele de mai sus vei alege toate cuvintele cu *i statornic* și le vei prescrie pe căiet.

(L. II).

71. COMPARAREA ADIECTIVELOR.

Exemple. — Salcia, plopul și bradul sint arbori înalți. — Salcia este *înalță*. — Plopul este *mai înalt* decât salcia. — Bradul este și *mai înalt*; el este *cel mai înalt* dintre toți acești arbori. — Ovêzul, orzul și grâul sint grâne folositoare. — Ovêzul este *folositor*. — Orzul este *mai folositor* decât ovêzul. — Iar grâul este *cea mai folositoare* dintre toate grânele.

Ce e *mai dulce* decât laptele? — Haîna 'mî este *pre largă*. — Cîzmele 'mî sint *fôrte strîmte*. — Școlarul

acesta e *tare silitor*. — Lectiunea acesta este cât se poate de lesne.

Regule. — 1° Când asemuim unile ființe sau unile lucruri cu altele, noi dicem că le *comparăm*. — *Compararea* acesta o putem face prin adiective, care arată stările la *fel* sau *diferite*, în care se află ființele sau lucrurile asemuite.

2°. Aceste stări deosebite pot să fie de trei feluri sau grade: starea cea de față, o numim grad *positiv*; stări care este mai presus sau mai prejos de toate, îi dicem grad *superlativ*; iar starea dintre aceste două graduri, o numim grad *comparativ*. — Deci, *compararea* are trei grade *positiv, comparativ și superlativ*.

3°. În gradul *positiv*, adiectivul arată cum este ființa sau lucrul, fără de a-l compara cu alt-ceva. În gradul *comparativ*, adiectivul arată că ființa sau lucrul se află mai presus sau mai prejos de alt-ceva. — În gradul *superlativ*, adiectivul arată că ființa sau lucrul se află cu totul mai presus sau mai prejos de ori-ce alte ființe sau lucruri despre care e vorba.

4°. Trecerea unui adiectiv din gradul pozitiv la unul din celelalte două grade, se cheamă *compararea adiectivului*.

5°. Adiectivele, la comparativ, au aceeași formă ca la pozitiv, cu deosebire numai că li se pune înainte adverbul *mai*. — La superlativ, se pune înainte adiectivului, unul din cuvintele : *și mai, cel mai, pré, tare, foarte și cât se poate de....*)

Teme. 1°. Din exemplele de mai sus, vei sublinia toate adiectivele, arătând gradul lor de comparare.

2°. După exemplele de mai sus vei trece adiectivele «*Bun*» și «*Rău*» în propozițiuni potrivite, prin cele trei grade de comparare.

72. COMPARAREA ADVERBELOR.

Exemple.—Din Giurgiu, (pe hotarul sudic al țării noastre), până la București, e *departe*, 67 kilometri.—Dar de la Giurgiu până la Iași, e *mai departe*, 480 km. — Apoi, de la Giurgiu până la Mamornița, (pe hotarul nordic al țării noastre) e *förte departe*, *departe de tot*, 526 km. = Rapita, grăul și porumbul se sêmănă în pămînt, cam tot într'o vreme. — Rapita se cosește *târdiu*, în timpul primăverii. — Grăul se secără *mai târdiu*, în timpul verii.—Iar porumbul se culege *förte târdiu*, în timpul tomnii.

Regule.—1°. Cele mai multe adverbe slujesc la comparare, întocmai ca și adiectivele.

2°. Adverbele ce pot servi la comparare aũ și ele trei grade de comparare: *positivul*, *comparativul* și *superlativul*.

Teme.—1°. Din bucata de citire alêsă, culege și vei sublinia toate adverbele, luând aminte cele care sînt în forme de comparare.

2°. Vei scrie pe caiet nouă propozițiuni în care vei arăta trecerea prin toate gradele de comparare ale adverbelor: «*Sus*, *Curînd* și *Lesne*.»

[L. II.]

73. Scrierea lui **i**, DERIVAT DIN VOCALA **i**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.—Spitalul este un aședemînt (aședemînte) de bine-facere. În spital, bătrînul și tînerul (tinerii) găsesc adăpost la vreme de bôlă, subt acelaș acoperemînt (acoperemînte). Acolo se dă creșemînt (creșemînte) și ajutor orî-cării suferinți. Acolo

nu se vind (vînde) doctoriile; se dau de pomana. — Chiar și veșmînt (veșminte), i se dă bolnavului.

Regule. — De câte-ori cunoșcem că sunetul întunecat *i* derivă dintr-un cuvînt apropiat, în care, la locul lui, se află vocala *i* limpede, noi scriem sunetul *i*, cu litera *i*, punîndu’i d’asupra un semn de Țapăsare (^). — Tot așa scriem sunetul întunecat *i*, și când nu putem ști de unde el derivă.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei culege și vei scrie pe caiet, toate cuvintele în care vei afla un *i* original și pe toate cele unde *i* este derivat din *i* limpede. Vei scrie alături cuvîntul de unde derivă, și vei forma propozițiuni cu două din cuvintele ce cuprind un *i* derivat.

[L. II.]

74. REPETIRE TRIMESTRIALĂ.

(Resumat de Gramatică: Declinări și Comparări)

Exemple. — Primăvara e frumoasă! La sfintele sărbători ale Rusaliilor, pămîntul întreg este ca un raiu de bucurii și de plăceri. Ierburî verzi și flori mirositoare îmbracă tot locul, cu cea mai mîndră haină.

Regule. — 1°. Când se numește *desvoltată*, o propozițiune? — Care sînt *părțile principale* ale propozițiunii? — Care sînt *părțile secundare*? — Ce va să dică *complînire directă*? și ce va să dică *complînire indirectă*?

2°. Ce sînt *cazurile*? — Cîte cazuri sînt? — Ce va să dică *declinare*? — Care părți de cuvîntare se *declină*? — Care cazuri sînt la fel, în declinarea *nearticulată*?

3°. Cum se declină *adiectivele*, puse *în urma* substantivelor?... Și cum, puse *înainté* substantivelor? În ce sîmănă *declinarea pronumelor* cu a substantivelor, și în ce se deosebește de dînsa?

4°. Când și cum se face *compararea adiectivelor*?

Dar a *adverbelor* ? Câte *grade de comparare* am arătat
că sint ?

Teme. — Răspunsurile date la aceste patru feluri de întrebări,
vei scrie pe cățet.

(L. II-III).

TRIMESTRUL III.

75. FELUL VERBELOR.

(Deprinderi la dictare, asupra *Timpului present*)

Exemple. VIÊȚA PLANTELOR.

Iérna, frigul *amorțesce* viêța plantelor. Ele *dorm* în somnul iernii. — *Primăvara*, plantele se *trezesc*. Ele *se deșteaptă* din somn. Atunci, se *sémână* cele mai multe cereale. — Tôte plantele *încep* de aci înainte o viêță nouă. Ele *înverdesc* și *înfloresc*. *Vara*, cresc fructele plantelor. Cerealele, mai tôte se *coc*. Une-orî arșița sórelui le usucă. — Ierburile se *cosesc*. Câmpiile par'că *roiesc* de ómenî și de animale. — Tômna, mai tôte fructele *sînt còpte*. Ele *se culeg* și *se adună*. Ómenii le *aseđă* pentru iérna.

Regule. — 1°. Ce anume părți de vorbire ni se arată ca *predicate* în proporțiunile de mai sus ? — În ce anume *timpuri* se pòte face lucrarea subiectului ? — Câte *timpuri* cunoșcem la verbe ? — Câte *numere* ? — Câte *persóne* se oselesc în vorbire ?

2°. Când, într'o propozițiune, lucrarea saú *acțiunea* subiectului se face d'a dreptul asupra unui alte ființe sau asupra unui alt lucru, noi dicem că verbul din acea propozițiune este la *forma activă*. (*Frigul amorțesce plan'ele*)

3°. Când subiectul încercă el însuși, adică rabdă, suferă și *pătimesce* o lucrare făcută de altă ființă sau de alt lucru asupra lui, atunci noi dicem că verbul stă la *forma pasivă*. (*Cerealele se seceră de oameni*).

4°. Când lucrarea, deși e făcută de subiect, se resfrânge sau se *reflectează* tot asupra lui, și nu asupra altuia, atunci dicem că verbul e la *forma reflexivă*. (*Primăvara, plantele se trezesc*).

5°. După formele deosebite de a arăta lucrarea în propozițiuni, verbele sint de trei feluri: *active, pasive și reflexive*.

Teme. — Din bucata de citire alésă, vei culege toate verbele active, pasive și reflexive, și le vei scrie pe trei rânduri osebite.

(L. III).

76. SCRIEREA LUI **ă**, CU VOCALA **a**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple. — Un bătrân orb și gârbovit avea un câne mare și virtos. Cânele era cârmaciul orbului. Dulăul umbla totdeauna înainte, purtând după sine pe unchiés, care ținea în mână sforicica atirnată de gâtul cânelui.

Regule. — Cu *ă* scriem mai toate cuvintele, în care sunetul întunecat *i* se află după consunantele *c* și *g*.

Teme. — Din exemplele de mai sus, vei alege toate cuvintele în care se află sunetul întunecat *i* sau *ă*, și vei arăta derivarea lor. — Vei sublinia și din bucata de citire alésă, toate cuvintele cu sunetul întunecat *ă*.

(L. II).

77. TIMPURIILE VERBELOR.

Exemple. — Plugarul *ară* țarina. El *ara* când *am* *sosit* eu la dînsul. El imi *spuse* atunci că *a arat* două

hectare. Un hectar, il *arase* de mult. Apoi, îmi mai *dis*e că și mâne *va ara*. După aceea, când *va fi arat* și al patrulea hectar, *va fi sfi*rșit t^otă arătura sa de primăvară

Regule. — 1°. O lucrare se p^ote face: său, in timpul de față, adică in timpul *present*; său in timpul trecut, ori *perfect*; său in timpul care va veni, adică *viilor*.

2°. Lucrarea din timpul trecut său perfect, p^ote să se facă in *trei* chipuri deosebite :

a) o lucrare p^ote să nu fie pe deplin sfi>rșită, ori să fie cam pe sfi>rșit; atunci îi *dicem* că e *imperfectă*;

b) o lucrare p^ote să fie făcută și sfi>rșită de mult; atunci îi *dicem* că este *mai-mult-decât-perfectă*, (*plus-quom-perfectă*);

c) o lucrare p^ote să fie sfi>rșită, atunci când alta se va incepe, in *viitor*; atunci îi *dicem* că este in *viitorul trecut*.

3°. Timpurile: *presentul*, *perfectul* și *viitorul*, sint timpuri de căpetenie, adică *principale*. — Timpurile: *imperfectul*, *mai-mult-decât-perfectul* și *viitorul trecut*, sint timpuri de a doua mână, adică *secundare*.

4°. Verbul are dar șese forme de timp: 1°. *presentul*, 2°. *perfectul*, 3°. *viitorul*; 4°. *imperfectul*, 5°. *mai-mult-decât-perfectul*, și 6°. *viitorul trecut*.

6°. Formele de timp, care sint cuprinse intr'un singur cuvânt, se ch^{ie}mă că sint ale *timpurilor simple*, (*ar*, *arăm*, *arasem*). — Formele de timp, care sint cuprinse in mai mult de un cuvint, se ch^{ie}mă că sint ale *timpurilor compuse*, (*am arat*, *aș ara*, *voiū ara*, *voiū fi arat*).

Teme. — 1°. In bucate de citire al^esă, vei sublinia t^ote verbele, insemnând *timpurile* deosebite, precum și *formele simple* său *compuse* ale lor.

2°. Vei scrie pe calet propozițiunea: *Doctorul vindecă pe bolnav*, schimbând'o, la pers^ona int^oi de la singular. prin cele șese timpuri ale verbelor.

(L. II).

Exemple. O EXCURSIUNE PE CÂMP.

10. Când s'a făcut excursiunea?...—(*...pe la 10 Aprilie, după prânz...*)

20. Cine a luat parte la excursiune?...—(*...domnul învățător, noi școlarii și părinți de ai școlarilor.*)

30. Care era scopul excursiunii?...—(*...a cerceta pe plugari la munca lor, afară, pe câmp...*)

40. Cum s'a început excursiunea?...—(*...am plecat de la școală, două câte două, pe stradă... până la barieră.*)

50. Ce s'a observat pe strade?...—(*...copiii jucându-se, oameni umblând, uni pe jos, alții călări, alții în trăsură;... vite, câni, păsări domestice....*)

60. Dar de la barieră înainte, cum s'a urmat mersul?...—(*...pe șosea;... praș, care, oameni...; în laturi: livezi, câmpii cu ierbă verde, cu flori, fluturi, păsărele..., am sosit la locurile de arătură ale plugarilor.... ne-am odihnit...*)

70. Ce s'a mai făcut acolo?...—(*am privit cum arău plugarii... am văzut plugurile trase de patru boi înjugăți.... țărani la cornele plugului;... ne am uitat la toate părțile plugului, și la uneltele plugarului... grape, tăvăluge, tinjeli, strămurări.... am văzut cum se taie brazdele, cum se lasă răzorele;... ciori, berze sau cocostîrci, pe brazde;... semănătorii stărind sămânța... apoi grăpând ca să o învelască...).*

8. Ce s'a mai petrecut acolo?...—(*am gustat pe ierbă verde.... am băut apă de la izvor.... am cântat în*

cor **Cânticul Plugarului**,.... am cules flori în buchete și mănuchi... am vorbit despre florile de câmp...).

90. Când s'a făcut plecarea acasă?...—(...când începuse sôrele a asfinți, ne am pornit, iar duoî câte duoî, pe aceiaș cale....).

100. Ce s'a mai făcut în curtea scolii, după sosire?...—(...stele se iviseră.... Domnul învățetor ne a adus aminte despre ele... ne a arătat Carele cu boi de pe cer; apoi, ne-am dus fie-care pe la casele nôstre, veselî și mulțumiți, deși cam obosiți... Ce bine am dormit!).

Teme. — 1°. Răspunsurile la întrebările de mai sus asupra *Excursiunii la câmp*, le vei scrie în caietul cel bun de compunerî.

2°. Vei descrie, din grai, o altă excursiune făcută mai nainte, sau la pădure. sau în luncă, sau aiurê; în acea descriere vei observa, pe cât se pôte, aceleași puncte ca aci

[L. IV-V.]

79. MODURILE VERBELOR.

Exemple.—Leneșul este un păcătos, care nu muncește. — Cine voiesce să mănânce, trebuie să și lucreze. Leneșul ar mânca bucuros ori-ce, dac'ar căpêta. — «Mănâncă ce capeti, leneșule!»—O fi mîncând n'o fi mîncând, leneșul tot dôrme, tolănit.—El nu vrea să scie că: a mânca și a nu lucra, este mare păcat.—El, de lucrare se ferește; lucrarea o urășce.—Cu dreptate se dice că leneșul ar fi înșelând pe unii și ar fi cerșind de la alții. Pânea cerșită este hrana leneșului. Haîna căpêtată este îmbrăcămîntea lui. — De muncit, habar n'are leneșul. — El se ține numai de cerșit, de înșelat și de tolănit.—Leneșul trăieșce ducênd lipsă de tôte.—El este un om urît, desprețuit și urgisit de tôte lumea.—Leneș să nu fi!

Regule. — Verbele ne arată că lucrarea subiectului se poate face în *opt* feluri sau *moduri* deosebite :

1°. Modul care ne arată curat sau ne *indică* o lucrare gură, e modul *arătător* sau *indicativ*. (*Leneșul mănâncă*).

2°. Modul care ne arată că o lucrare este legată ori *subjugată* altii lucrări, este modul *legător* sau *subjunctiv*, (*Leneșul voiesce să mănânce*).

3°. Modul care ne arată că dorim sau *oftăm de dorul* să facem o lucrare, e modul doritor sau *optativ*. (*Leneșul ar mănca*). — De ore-ce însă, dorința mai adese s'ar putea îndeplini, dacă s'ar împlini ore care *condițiuni*, acest mod se mai poate numi și modul *condițional*. (*Leneșul ar mănca, dacă ar avea ce*).

4°. Modul care ne arată că o lucrare trebuie neapărat să se facă din poruncă, sau din ordin *imperativ*, este modul *poruncitor* sau *imperativ*. (*Leneșule, mănâncă !*).

5°. Modul care ne arată că este *doră* numai o bănuielă, o înduoielă, adică o *presumpțiune* că o lucrare s'ar fi făcut, este modul înduoielnic sau *presumptiv*. (*Leneșul o mănâncând*.)

6°. Modul care ne arată o lucrare ca *nesigură*, ca făcută *pe diș* sau *oblic*, este modul *oblic*. (*Leneșul ar fi cerșind*).

7°. Modul care ne arată că lucrarea, deși este în *ființă*, însă nu ni se spune în ce chip ea ajunge la un sfârșit sau la un *finit*, este modul nedesăvârșit sau *infinitiv*. (*A mănca sau mănecare e dorința leneșului*)

8°. Mai este un mod care ne arată că lucrarea, ce se face acum, ori s'a făcut mai înainte, *iea parte* sau *participă* la starea arătată printr'un substantiv sau printr'un verb. Acesta este modul *participiilor*. — Însă modul *participiilor* este de două feluri : unul *present*. (*Leneșul mănâncând se bucură*) ; și altul trecut sau *perfect*. (*Pânea mănecată de leneș e cerșită*).

9°. În modurile *indicativ*, *conjunctiv*, *optativ* și *condițional*, *imperativ*, *presumptiv* și *oblic*, verbele arată lu-

crarea unui *persoane* oare-care ; de aceia *modurile* mai sus citate, se numesc *moduri personale*. Iar *modurile infinitivului* și ale *participiilor* se numesc *moduri impersonale*, de oare ce ele nu arată o lucrare făcută anume de una din cele trei persoane.

Teme. — 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele și vei spune formele lor de *timp* și de *mod* .

2°. Vei scrie pe caiet *dece* propozițiuni, una pentru fie-care mod. Le vei așeza după modelul ce urmează :

1 **Indicativ** : *Mărul înflorește.*

2 **Subjunctiv** : *Școlarul trebuie să învețe....*

[L. IV-V.]

80. RESUMAREA SCRIERII LUI **i, ă, ó** ȘI **é.**

(Deprinderi ortografice)

Exemple.

BĂRĂGANUL.

Și Dunărea și munții Carpați cotesc spre miedă noapte, la colțul despre răsărit al țării noastre... Acolo, de la pôlele cóstelor pînă pe malurile Dunării, se destinde o nemărginită câmpie, ce'i dicem Bărăganul. — Alte râuri, alte gârle printr'însa nu curg, decât numai apele galbui și lenoase ale Ialomiții. — D'a drépta și d'a- stânga e tot loc șes. — Totuș, pământul pe-acolo e foarte roditor. Într'însul aũ pătruns brațele vinjose ale muncitorilor; într'însul aũ răsbit plugurile ce spintecă țelina și răstörnă brazdele; după dinsele, aũ venit mașinele, ce treieră repede clăile de grîne; apoi, carele încărcate, ce duc bucatele pe la gări, și însăfârșit, căile ferate care, și mai iute, transpoartă acele avuții ale pământului, prin orașe, prin bălciuri și prin porturile noastre de la Dunăre și de la mare.

Acolo, în Bărăgan, trăiește, muncește, și se îmbogățește acum o întreagă poporâme de Români neaoși, oameni vrednici și deștepți !.

Teme. — Din exemplele acestea, vei alege toate cuvintele cu sunetele *ă, ă, î, é, ea, o*, și *oa*, precum și duplicările de conșunante, dacă sînt; vei îndrepta toate greșelile ce le vei găsi în acele cuvinte alese și vei arăta la fie-care cuvînt, dacă acele sunete sînt *originare* sau *derivate*, și anume de unde sînt derivate.

[L. III.]

81. TERMINĂRILE VERBELOR.

(Cele patru conjugări).

Exemple. — *A lăuda* pe Dumnezeu e datoria orîcărui om. — *A vedé* în Dumnezeu pe cel mai bun părinte, este o altă datorie a omului. — *A supune* poftele sale, voinții lui Dumnezeu, este încă o datorie a omului. — *A mulțumi* lui Dumnezeu este datoria din toate ădilele a omului.

Regule. — 1°. Toate verbele, la modul infinitiv, se termină în patru chipuri: unele se termină cu vocala lungă *a*, orî cu silabele *are*, (*a lăuda*, *lăudare*); — altele, se termină cu vocala accentuată *é*, orî cu silabele *ere*, (*a vedé*, *vedere*; — altele, se termină cu vocala scurtată *e*, orî cu silabele, tot scurtate, *ere*, (*a supune*, *supunere*); și altele se termină cu vocala limpede *i*, sêu cu vocala apăsată *î*, orî cu silabele *ire* și *îre*, (*a mulțumi*, *mulțumire*; *a urî*, *urîre*).

2°. Așa dar, infinitivul verbelor are două feluri de terminări: una *scurtă* (*a, é, e, î—î*); alta *lungă*, (*are, ere, ere, ire—îre*). — Înainté infinitivului scurt se pune 'ntotdeauna, despărțită, vocala *a*.

3°. Fie-care verb, — orî care î-ar fi terminarea la infinitiv, — se schimbă după persóne, după numere, după timpuri, după moduri și după forme (activă, pasivă și reflexivă). Totuși, schimbările diferite ale unui verb sînt totdeauna

legate saū, cum am dice, injugate cu subiectul propozițiunii; de aceea, toate schimbările unui verb 6re-care se numesc impreună: *Conjugarea verbului*.

4°. Conjugările verbelor sînt *patru* la num6r, dup6 terminările la modul infinitiv: verbele terminate cu *a* saū *are* se țin de conjugarea *int6i*, (I); verbele terminate cu *6* saū *6re* se țin de conjugarea *a dua* (II); verbele terminate cu *e* saū *ere*, se țin de conjugarea *a treia* (III); verbele terminate cu *i* și *6* saū cu *ire* și *6re*, se țin de conjugarea *a patra*, (IV).

Teme. — Din bucata de citire al6să, ve6 scrie, pe patru r6nduri 6sebite, toate verbele la modul infinitiv, scurt și lung, observ6nd cele patru conjugări, dup6 modelul urm6tor:

- I conjugare: *a c6nta-c6ntare, a sta-stare, a ura-urare.....*
II » : *a șed6-ședere, a ved6-vedere.....*
III » : *a duce-ducere, a vinde-vindere.....*
IV » : *a s6di-s6dire, a uri-urire.....*

[L. II—III.]

82. SCRIEREA LUI **i** ȘI **u**, LA SFIRȘITUL CUVINTELOR.

(Deprinderi ortografice).

Exemple.—Ieri era Joi; cam t6rdu, dup6 am6d6i, eram eu cu Nițu la un loc. Nițu m6-a 6is:—«Eu aș dice s6 mergem la riă, s6 ne sc6ld6m!» — Eu însă i-am r6spuns: — «Fugi d'acolo! Nu simț6, ce vint aspru bate. Am r6ci și ne-am imboln6vi. Ha6, mai bine, s6 in6lț6m un zmeu!

Regule. — Sunetele *u* și *i* se aud, la sfirșitul cuvintelor, une-or6 *int6regi* (*aspru, r6ci*), și alte or6 pe jum6tate, (*eu, fugi*!). — C6nd sunetele *u* și *i* se aud pe jum6tate, la sfirșitul cuvintelor, noi le punem d'asupra semnul de scurtare (˘): *u˘* și *i˘*.

Teme. — Din bucata de citire al6să, ve6 scrie pe duo6 r6nduri, toate cuvintele cu *u* și cu *i* la sfirșit, at6t int6regi c6t și pe jum6tate.

[L. II—III.]

83. REPETIRE LUNARĂ.

(Deprinderi ortografice).

Exemple. FLÓREA DIN GRĂDINĂ.

(Poesie de Ienăchiță Văcărescu).

Într'o grădină,
Lîng'o tulpină,
Zării o flóre, ca o lumina!
S'o taiu, să strică!
S'o las, mî-e frică,
Că vine altul și mî-o ridică.

Teme.— 1°. Din această poesie vei alege toate apostrofele și vei arăta ce anume litere sînt elidate prin ele. — Vei însemna și toate trăsurile-de-unire.

2°. Vei alege toate verbele și le vei scrie pe rînduri, după conjugările lor.

[L. II.]

84. COMPUNERE.

(Descriere).

Exemple. GRÂNELE sau CEREALELE.

1°. Ce sînt grânele sau cerealele?...—(*...nișce ierburî grânóse, sau care produc semințe hrănitóre....*)

2°. Unde cresc cerealele?...—(*....în țarine, unde ele devin holde și lanuri....*)

3°. În ce fel de pămînt le priiește mai bine cerealelor?... — (*....în pămînt negru, gras, bine lucrat, în humă....*)

4°. Cum se lucrăză țarinele pentru cereale?...— (*....se îngrașă, se gunoiesc, se ară, se séměnă, se grăpěză....*)

50. Cum se îngrijesc cerealele, după ce au răsarit?... (*...se plivesc, se secară, se adună, se treieră...*)

60. Din ce anume părți se compun cerealele?... (*...rădăcina, paiful, spicul și fructele...*)

70. Cum este rădăcina?....—(*...fîrósă, adică: compusă din fire subțiri...*)—Cum este paiful?...—(*...gol, cu noduri...*)—Cum este spicul?...—(*...lunguieț, cu țepe la vîrfuri...*)—Ce se află în spic?...—(*...grăunțele sau semințele...*)—În ce sint învelite grăunțele?...—(*...în pojghițe subțiri, numite pleve...*)—Cum sint grăunțele sau semințele, la cereale?...—(*...lunguiețe, tari, dar făinoase, când le strivești...*)—Cum ies grăunțele din spice?...—(*...prin treierat...*)

80. Cum se treieră cerealele?....

90. Ce fel de cereale se fac mai mult pe la noi?...—(*...grâu, secară, orz, ovéz, mei...*)

100. Ce folóse ne aduc cerealele?..

110. Ce fel de plante sint cerealele pentru ómeni?...—(*...unele sint de neapărată trebuință... altele sint foarte folositoare...*)

120. Câte feluri sau genuri de plante cunoșcăm noi pînă acum?...—(*...trei feluri: pomi, legumele, cerealele...*).

Teme. — 1^a. Răspunsurile la întrebările despre «Cereale» le vei scrie pe caietul cel bun de compuneră.—2^a. Veți descrie, din grâu, dar tot după aceleași puncte, «Grâul» și «Porumbul sau Păpușoîul.»

[L. IV.]

85. FORMA ACTIVĂ A VERBELOR.

Timpul present.

Exemple.

1°. Conjugarea întâi.

Mod Indicativ		Mod Subjunctiv		Mod Optativ	
Eă	ar țarina	Să	ar țarina	Aș	ara țarina
Tu	arî »	Să	ari »	Ai	ara »
El	ară »	Să	are »	Ar	ara »
Noi	arăm »	Să	arăm »	Am	ara »
Voi	arați »	Să	arați »	Ați	ara »
Ei	ară »	Să	are »	Ar	ara »

Mod Presumptiv		Mod Oblic		Mod Imperativ	
Voiu	fi arând țarina	Aș	fi arând țarina	Ară	tu țarina
Veî	fi arând »	Ai	fi arând »	Are	el »
Va	fi arând »	Ar	fi arând »		
Vom	fi arând »	Am	fi arând »		
Veți	fi arând »	Ați	fi arând »	Arați	voi »
Vor	fi arând »	Ar	fi arând »	Are	ei »

Mod Infinitiv	Mod Participiū present
A ara țarina e lucru lesne	Țăranul cântă, arând
Pentru arare, îți trebuie plug.	țarina.

2°. Conjugarea a doua.

Tac, taci, tace, tăcem, tăceți, tac.—Sa tacă.—Aș tacé.—Voiu fi tăcënd.—Aș fi tăcënd.—Taci!—A tăcé, tăcere.—Tăcënd.

3°. Conjugarea a treia.

Cred, crești, crede, credem, credeți, cred.—Să crești.—Aș crede.—Voiu fi creșënd.—Aș fi creșënd.—Crede!—

40. Conjugarea a patra.

Dorm, dormi, dórme, dormim, dormiți, dorm.—*Să dorm.*—*Aș dormi.*—*Voii fi dormind.*—*Aș fi dormind.*—*Dormi!*—*A dormi, dormire.*—*Dormind.*

Regule. — 1°. După modelele acestor patru exemple se conjugă, la *timpul present* , mai toate verbele din cele patru conjugări. — 2°. Sunetul întunecat din terminarea participiului present la verbele de conjugarea I, se scrie cu *ă* (*arând*); la verbele de conjugarea II și III cu *ê* (*tăcênd, credênd*).

Teme. — 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele care se află acolo, în *timpul present* .

2°. Vei conjuga pe caiet, verbele «*a lucra*» și «*a vorbi*» la *timpul present* și la toate modurile.

[L. III—IV.]

86. FORMA ACTIVĂ A VERBELOR.

Timpul trecut.

Exemple.

10. Conjugarea întâi.

Mod indicativ :

	<i>Simplu</i>	<i>Compus</i>
<i>Sing.</i> 1	<i>ară</i> țarina	<i>am arat</i> țarina
2	<i>arăși</i> »	<i>ai arat</i> »
3	<i>ară</i> »	<i>a arat</i> »
<i>Plur.</i> 1	<i>ararăm</i> »	<i>am arat</i> »
2	<i>ararăți</i> »	<i>ați arat</i> »
3	<i>arară</i> »	<i>au arat</i> »

Mod Optativ.

Mod Subjunctiv. **Mod Presumptiv.**

<i>Sing.</i> 1	<i>aș fi arat</i> țarina	<i>Eü să fi arat</i> țarina	<i>oü fi arat</i> țarina
2	<i>ai fi</i> » »	<i>Tu</i> » »	<i>ei</i> » »
3	<i>ar fi</i> » »	<i>El (ea)</i> » »	<i>o</i> » »
<i>Plur.</i> 1	<i>am fi</i> » »	<i>Noi</i> » »	<i>om</i> » »
2	<i>ați fi</i> » »	<i>Voii</i> » »	<i>eti</i> » »
3	<i>ar fi</i> » »	<i>Ei (ele)</i> » »	<i>or</i> » »

Mod Oblic.	Mod. Infinitiv.	Mod Participiilor.
Am fost arând	Era târziu spre	Mas. <i>Arat</i> bine, pământul rodește
Ai » »	<i>a fi arat</i> țarina	Fem. <i>Arată</i> bine, țarina rodește

2°. I. *Tăcuți, tăcuși, tăcu, tăcuram, tăcurați, tăcură* ;
am tăcut ;—II. *să fi tăcut* ;—III. *aș fi tăcut* ;—IV. *voi fi tăcut* ;—V. *a fi tăcut* ;—VI. *tăcut, tăcută*.

3°. I. *Creșuți, creșuși, creșu, creșurăm, creșurați, creșură* ;
am creșut ;—II. *să fi creșut* ;—III. *aș fi creșut* ;—IV. *voi fi creșut* ;—V. *a fi creșut* ;—VI. *creșut, creșută*.

4°. I. *Dormiți, dormiși, dormi, dormirăm, dormirați, dormi*
a ; *am dormit* ;—II. *să fi dormit* ;—III. *aș fi dormit* ;
IV. *voi fi dormit* ;—V. *a fi dormit* ;—VII. *dormit, dormită*.

Teme. — 1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele ce se
eșă acolo la timpul present și la timpul trecut, și vei arăta la ce mod,
timp, număr și pesăonă ele se află.—2° Vei conjuga pe caiet, în propoziți-
țiuni simple și bine potrivite verbele «*a ține*» și «*a amorți*» la toate
modurile timpului trecut sau perfect.

(L. III)

87. FORMA ACTIVĂ A VERBELOR.

Timpul Imperfect.

Exemple.

Mod Indicativ.

1 ^o . Singular	1	<i>Aram</i>	țarina, când	<i>sosiși</i> .
	2	<i>Arați</i>	» »	<i>sosiți</i> eu.
	3	<i>Ara</i>	» »	<i>sosiți</i> frate-tău.
Plural	1	<i>Aram</i>	» »	<i>sosirați</i> voi.
	2	<i>Arați</i>	» »	<i>sosirăm</i> noi.
	3	<i>Arați</i>	» »	<i>sosiri</i> părinții lor.

2°. *Tăceam, tăceați, tăcea, tăceam, tăceați, tăceați.*

3°. *Credeam, credeai, credea, credeam, credeai, credeai.*

40. *Dormeam, dormea, dormeam, dormea, dormea.*

Regule.—1°. Imperfectul verbelor are numai modul indicativ.

2°. Forma imperfectului se scrie totdeauna, la verbele de conjugarea a II, a III și a IV, cu vocala *e* (*tăceam, tăcea, credea, credea*).

Teme.— 1. În bucata de citire aleasă, vei sublinia toate verbele ce se află acolo la timpul present, la timpul perfect sau trecut și la timpul imperfect, și vei spune la fiecare în ce mod se află.—2°. Vei conjuga în propozițiuni simple, verbele «a geme și a simți», numai la timpul imperfect.

[L. II.]

88. FORMA ACTIVĂ A VERBELOR.

Timpul mai mult-decât-perfect.

Exemple.

		Mod Indicativ.			Mod Subjunctiv.		
		Simplu			Compus.		
Sing.	1	Arasem țarina	Eu	am	fost	arat	Eu să fi fost arat.
	2	Araseși »	Tu	ați	»	»	Tu » » »
	3	Arase »	El	a	»	»	El » » »
Plur.	1	Araserăm »	Noi	am	»	»	Noi » » »
	2	Araserăți »	Voii	ați	»	»	Voii » » »
	3	Araseră »	Ei	au	»	»	Ei » » »

Aș fi fost arat țarina, dacă aveam plug. | *Am fost arând țarina, dar aminte nu mi-aduc.*

20. *Tăcusem, tăcuseși, tăcuse, tăcuserăm, tăcuserăți, tăcuseră; am fost tăcut;—Să fi fost tăcut;—Aș fi fost tăcut;—Voii fi fost tăcut.*

30. *Cređusem, cređuseși, cređuse, cređuserăm, cređuserăți,*

serăți, creșuseră; am fost creșut;—să fi fost creșut;—aș fi fost creșut;—voiă fi fost creșut.

4°. *Dormisem, dormiseși, dormise, dormiserăm, dormiserăți, dormiseră; am fost dormit;—să fi fost dormit; aș fi fost dormit;—voiă fi fost dormit.*

Teme. — 1°. În bucata de citire alăsă, vei sublinia toate verbele la timpurile: present, perfect, imperfect și mai-mult-decât-perfect. — 2°. Vei conjuga, în propozițiuni simple, verbul «**A cădă**», la timpul mai-mult-decât-perfect, în câte și patru modurile.

[L. II-III.]

89. TIMPUL VIITOR AL VERBELOR.

Exemple.

EXAMENUL

1°. Iată! peste vre-o dece zile *va sosi* și examenul! Pină atunci, eu n'o să pierd vremea. Nu, din contră; imi voiă *repeti* toate materiile, d'a rindul. Dacă oă face așa, sint sigur că *am să răspund* bine la examen; și negreșit că *o să capăt* numai note bune. Tot d'odată, *am să îngrijesc* a'mi rindui toate caietele, și le voiă *avé* în cea mai bună ordine, când dascălul le *va cerceta*.

2°. Cređ că d-lui *are să fie* mulțumit de mine. Dar mă gândesc ce bucurie *ăi să simță* tata și mama cand *vor auzi* că mă laudă dascălul; căci de sigur d-lui *are să mă laude*. Atunci, totă lumea *va fi vęđut* și *va ști* că eu sint un școlar cu-minte și silitor. ... Dar, stăi!.... ce fac eu acum?... Mi se pare că m'am cam mëndrit; și în Sfinta Scriptură am învățat că: «Pe cel ce *se va mëndri*, Domnul il *va umili*.»—Ferească-mă Dumnezeu!

3°. Totuși, nu'mi vine a crede că nu voiă *trece*

clasa. De altminteri, cu un dascăl bun ca al nostru, mai nici un școlar n'ar trebui să rămâie repetent....
 ...Fi-vor ore și corigenți? Abie câți-va, cred.... Oricum ar fi, toți cei care *vom fi trecut* examenul cu succes, *avem să ne bucurăm* în ziua examenului, și apoi o să petrecem fără grijă tot timpul vacanțelor. Din bune examene, numai folose *vom culege* pentru viitor!

Regule. — 1°. Când un verb arată că o lucrare nu este făcută de mai nainte, nici se face în timpul de față, ci are să se facă mai apoi, atunci dicem că acel verb este la *timpul viitor*.

2°. Când un verb arată că o lucrare se va face în viitor, fără însă ca să arate că mai-nainte de dînsa are să se mai facă și o altă lucrare, atunci dicem că acel verb este la *viitorul simplu* sau *viitorul întâi* (I).

3°. Când dicem ore că un verb se află la *viitorul trecut* sau *viitorul al douălea* (II)?

Teme. — Din exemplul de mai sus «**Examenul**», vei alege toate verbele ce se află la timpul viitor și le vei rîndui pe două colone: una pentru viitorul simplu (I), și alta pentru viitorul trecut (II).

(L. II. III.)

90. FORMA ACTIVĂ A VERBELOR.

Timpurile viitorului.

1°. **Mod Indicativ.** — *Viitor simplu (viitor întâi)*

Sing.	1	Voiū (oiū) ara țarina	am (o) să ar țarina	ara-voi țarina
	2	Veī (iī) » »	aī (o) să aī »	ara-veī »
	3	Va (o sau a) » »	are (o sau a) să are »	ara-va »
Plur.	1	Vom (om) » »	avem (o) să arăm »	ara-vom »
	2	Veți (iți) » »	aveți (o) să arați »	ara-veți »
	3	Vor (or) » »	aū (o) să are »	ara-vor »

Mod Indicativ.— *Viitor trecut (viitor al douălea): 1°*

Sing. 1 Voi (oi) fi arat țarina. Voi (oi) fi fost arat țarina
Fi-voi arat » când va sosi tata.

2 Ve (ei) fi arat » Ve (i) fi fost arat »
Fi-ve arat » când

3 Va (o sa) fi arat » Ve (o sa) fi fost arat »
Fi-va arat »

Plur. 1 Vom (om) fi arat » Vom (om) fi fost arat. »
Fi-vom arat »

2 Ve (ei) fi arat » Ve (ei) fi fost arat. »
Fi-ve (ei) arat »

3 Vor (or) fi arat » Vor (or) fi fost arat. »
Fi-vor arat »

2°. Voi tăce, ve..., va..., vom..., veți..., vor tăce;
voi fi tăcut...; voi fi fost tăcut...; tace-voi...

3°. Voi crede, ve..., va..., vom..., veți..., vor crede;
voi fi creșut...; voi fi fost creșut...; crede-voi...

4°. Voi dormi, ve..., va..., vom..., veți..., vor
dormi;... voi fi dormit...; voi fi fost dormit...; dor-
mi-voi.

Teme.—1°. În bucata de citire alasă, ve sublinia toate verbele din toate timpurile (present, perfect, viitor) și toate modurile. — 2°. Ve conjuga pe caiet, în propozițiuni simple, verbele «**A plăce**» și «**A vorbi**», la amândouă timpurile viitorului.

[L. II-III.]

91. CONPUNERE.

(Descriere).

Exemple. TIMPURILE ANULUI.

1°. Câte timpuri are anul? (...patru timpuri...)
 Cum se cheamă cele patru timpuri ale anului?

20. Când începe primăvara?.. (*...în luna lui Martie...*).—Cât de lungi sînt zilele și nopțile, în timpul primăverii? (*...sînt cam de-o potrivă...*).—Care sînt floricelele ce ne vestesc primăvara? (*...ghioceii și micșunelele...*).—Care sînt păsările ce se ivesc în timpul primăverii? (*...păsările călătore: rîndunele, berze sau cocăstărcii...*).—Care sînt anume lunile de primăvară?

30. Când începe vara? (*...în luna lui Iunie...*).—Cât de lungi sînt zilele, în timpul verii? (*...cele mai lungi...*).—Cum sînt atunci nopțile? (*...cele mai scurte...*).—Când este mai cald? (*...în lunile Iulie și August...*).—Când se seceră grânele pe câmp?—Care sînt anume lunile de vară?

40. Când se începe toamna? (*...în luna lui Septembrie...*).—Cât de lungi sînt zilele și nopțile, în timpul toamnei? (*...tot cam de-o potrivă de lungi...*).—Ce fructe se coc, toamna? (*...prunele, strugurii, piersicile...*).—Ce bucate se culeg de pe câmp, toamna?.. (*porumbul sau păpușoiul...*).—Care sînt anume lunile de toamnă?

50. Când se începe iarna?...(*în luna lui Decembrie*).—Cum sînt atunci zilele?...(*cele mai scurte...*).—Cum sînt nopțile?... (*cele mai lungi...*).—Cum își petrec timpul copiii, iarna?...—Câte luni ține iarna?...—Care anume sînt acele luni?

60. Știi să'mi spui vre-o ghicitoare despre timpurile anului?...

Teme.—1°. Vei răspunde la întrebările de mai sus.—2°. Vei prescrie pe caietul de compuneri, răspunsurile la întrebările din compunerea «**Timpurile anului**».

92. FORMA PASIVĂ A VERBELOR.

Exemple. — Eă, sërmanul de mine, din pruncie *sînt lipsit* de pãrinți. De ieri, *sînt bãgat* la stãpin. Mãi nainte, *am fost scutit* de a sluji, fiind-cã *fusesem* dat la șcôlă de un om bun și milostiv.— «Ce norocire!»—*'mă-am tot fost ȑis* eă pe atunci,—«ce norocire pentru mine, orfanul, de *a fi ocrotit* de cine-va pe lumea acêsta!» Dar acel om bun, *fiind cuprins* de o bôlă grea, fără vreme, vai! *'mă-a fost răpit*! Greă *fusei* eă *pedepsit* prin mórtea neașteptată a bine-făcătorului meă!

Timpul present.

Mod Indicat.	Mod Subjun.	Mod Optativ.	Mod Imper.
<i>Sînt răpit</i>	<i>Să fiă răpit</i>	<i>Aș fi răpit</i>	<i>Fii răpit</i>
<i>Sîntem răpiți</i>	<i>Să fim răpiți</i>	<i>Am fi răpiți</i>	<i>Fiți răpiți</i>

Mod Oblic.	Mod Infinitiv.	Mod Particip.
<i>Aș fi fiind răpit</i>	<i>A fi răpit</i>	<i>Fiind răpit-răpită</i>

Mod Presumptiv.

Oiă fi răpit.

Timpurile trecute.

Imperfect	Perfect	Mãi-mult-decât-p.
<i>Eram răpit</i>	<i>Fui răpit. Am fost răpit.</i>	<i>Fusesem răpit</i>

Mod Subjunctiv. *Să fi fost răpit.*

» Oblic. *Ași fi fost răpit.*

» Presumptiv. *Oiă fi fost răpit.*

» Participiū. *Răpit, răpită.*

Timpurile viitoare.

Mod Indicativ.—Viitorul simplu: *Voă fi răpit.*
Viitorul trecut: *Voă fi fost răpit.*

Regule.—1°. Pe care verbe le numim noi *active*?... Pe care le numim *pasive*?...—Ce anume părți ale propozițiilor numim noi *complinare directă* și *complinare indirectă*?...

2°. Forma pasivă se dovedește, în conjugarea unui verb, ore-care, prin întrebuințarea nelipsită a formelor verbului ajutător *a fi*, puse pe lângă verbul de conjugat, în modul participiului perfect.

3°. Numai acele verbe active, care cer după sine o complinare directă, se pot conjuga în formă pasivă; de aceea ele se mai numesc și verbe *active transitive*.

Teme.—1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele, și le vei scrie pe rânduri osebite, fie-care cu modul, cu timpul, cu numărul și cu persoana sa.

2°. Cu verbele active transitive vei forma propozițiuni simple, pe care le vei prefăce în formă pasivă.

[L. III.]

93. SCRIEREA LUI **Î**.

(Deprinderi ortografice)

Exemple.—Mai ieri alaltă-ieri, patru băieți, ieșind de la școală, treceau pe o piață pe dinainté unui mare edificiu ce se clădea cu pietrărie uriașe. — Pe unul din băieți îl chema Petre. El întrebă:—«Câte zile mai avem noi până la întâi Maiu?». Altul, a-nume Mateiu, dise:—«Eu, deșu, nu știu; dar o să izeau un călindar și o să mă uez.»

Regule.—1° Vocala *i* se rostește une-orî pe jumătate, atît la începutul cuvintelor, cît și în mijlocul și la sfîrșitul lor. Atunci o scriem cu semnul scurtări (·) d'asupra, (î).

2°. De câte orî avem să scriem cuvinte în care se aude sunetul *ie*, orî la începutul, orî la mijlocul, orî la sfîrșitul cuvintelor, îl scriem cu diftongul *ie*, (*iepure, miel, mîchie*..) Se osebesc însă cuvintele: *eû, el, ea, este* și câte-va altele.

Teme.— Din bucată de citire aleasă, vei sublinia toate cuvintele cu *î* la început, la mijloc și la sfârșit.

[L. II]

94. FORMA REFLEXIVĂ A VERBELOR.

Exemple.—E $\ddot{u}$ *mă culc* seara de vreme; dar *mă scol* a doua- $\dot{d}$ i foarte de timpuriu. Așa *m'am deprins* și tare *îmi place*. Ia *culcați-vă* și *sculați-vă* și voi ca mine. Nic $\ddot{i}$ *vă închipuiți* cât de bine o să *vă pară*, când *vă veți obișnui* a *vă deștepta* de cu $\dot{d}$ ia. Atunci omul, —las'că *se bucură* de o mai bună sănătate, —dar el poate să-și *vadă* dimineața de toate treburile sale.

Mod Indicativ

Timpul present

Sing.	1	<i>Mă culc</i>	<i>Îmi închipuiesc</i>
	2	<i>Te culci</i>	<i>Îți închipuiești</i>
	3	<i>Se culcă</i>	<i>Își închipuiește</i>
Plur.	4	<i>Ne culcăm</i>	<i>Ne închipuim</i>
	5	<i>Vă culcați</i>	<i>Vă închipuiți</i>
	6	<i>Se culcă</i>	<i>Își închipuiesc</i>
Timp.	Imperfect: <i>Mă culcam</i>		<i>Îmi închipuiam; îmi închipui și mi-am închipuit</i>
	»	Perfect: <i>Mă culcai și m'am culcat</i>	
	»	Mai-mult-decât perfect: <i>Mă culcasem</i>	<i>Îmi închipuisem</i>
	»	Viitor simplu: <i>Mă voi culca...</i>	<i>Îmi voi închipui...</i>
	»	Viitor trecut: <i>Mă voi fi culcat</i>	<i>Îmi voi fi închipuit...</i>

Mod Subjunctiv.

Să *mă culc...*

Să *'mi închipuiesc...*

Mod Optativ.

M'aş culca...

| *Mi'aş, închipui...*

Mod Presumptiv.

Mă voi fi culcând...

| *Mi-oîu fi închipuind...*

Mod Oblic.

M'aş fi culcând

| *Mi-aş fi închipuind*

Mod Imperativ.

Culcă-te; culce se, el!

Culcaţi-vă! culce-se ei!

| *Închipuieşte-ţi, închipuiescă-şi ei!*

| *Închipuiţi-vă; Închipuiescă-şi ei!*

Mod Infinitiv.

A se culca...

| *A'şi închipui....*

Mod Participiului (present)

Culcându-mă

| *Închipuindu'mă*

Regule. 1°. Verbele reflexive se conjugă întocmai la fel cu verbele active, cu deosebire numai că se adaugă întotdeauna, pe lângă verb, pronumele personale: *mă, te, se, ne, vă, se*, la unele verbe reflexive, iar pronumele personale: *imi, ăţi, işi, ne, vă, işi*, la altele.

2°. La modul imperativ, pronumele personale se adaugă în urma verbului; la toate celelalte moduri, ele se pun înaintă verbului, de obicei. Dar se pot pune şi în urmă, la unele timpuri şi moduri, (*culcu-mă, culcă-te, culca-mă-voiu*).

3°. Din ce cauză se numesc *reflexive* verbele acestea?... —Ce deosebire este între un verb *activ* şi un verb *reflexiv* ?...

Teme.—1°. În bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele active şi reflexive, arătând prin grai, timpurile, modurile, numărul şi persoana

fie căruia.—2° Veți conjuga pe caiet, în propozițiuni simple «Mă bucur» și «Îmi pare rău», la modurile optativ și imperativ numai.

[L. II-III.]

95. CONJUGAREA VERBULUI **a fi**.

Exemple.

Timpul present

	Mod Indicativ.	Mod Subjunctiv.	Mod Optativ.
Sing.	1 <i>Sint</i> , (îs, 's) silitor	<i>Să fiu</i> silitor	<i>Aș fi</i> — <i>Fire-aș</i> silitor
	2 <i>ești</i> »	<i>Să fii</i> »	<i>Ai fi</i> — <i>Fire-ai</i> »
	3 <i>este</i> (e, iî, 'i) »	<i>Să fie</i> »	<i>Ar fi</i> — <i>Fire-ar</i> »
Plur.	1 <i>sîntem</i> silitorî	<i>Să fim</i> silitorî	<i>Am fi</i> — <i>Fire-am</i> silitorî
	2 <i>sînteți</i> »	<i>Să fiți</i> »	
	3 <i>sînt</i> (îs, 's) »	<i>Să fie</i> »	<i>Ați fi</i> .-- <i>Fire-ați</i> » <i>Ar fi</i> .-- <i>Fire-ar</i> »

Mod Presumptiv.	Mod Imperativ.	Mod Infinitiv.	Mod Participiū.
<i>Ouă fi, ei fi...</i>	Sing. 2 <i>Fi</i> silitor!	<i>A fi</i> (fire) silitor, este	<i>Fiind</i> silitor, meriți laudă.
Mod Oblic.	3 <i>Fie</i> »		
<i>Aș fi fiind.</i>	Plur. 2 <i>Fiți</i> silitorî!	lucru de laudat	
	3 <i>Fie</i> »		

Timpurile trecute

Mod Indicativ.

	Imperfect.	Perfect.	Maî-mult-decât-perfect.
Sing.	1 <i>Eram</i> silitor	<i>Fui, fusei</i> silitor	<i>Am fost</i> silitor
	2 <i>Erai</i> »	<i>Fuși, fușesi</i> »	<i>Fusesem</i> silitor
	3 <i>Era</i> »	<i>Fu, fuse</i> »	<i>Fusesese</i> »
Plur.	1 <i>Eram</i> silitorî	<i>Furăm</i> silitorî	<i>Am fost</i> silitorî
	2 <i>Erați</i> »	<i>Furați</i> »	<i>Fuseserăm</i> silitorî
	3 <i>Erau</i> »	<i>Fură</i> »	<i>Fuseserăți</i> »

Mod Subjunctiv. *Perfect*: Eă, tu, el, ea, noi, voi, ei,
ele *să fi fost* silitori (silitóre).

Mod Optativ. *Perfect*: Aş, ai, ar, am, aţi, ar *fi fost*
silitori

Mod Presumptiv. *Perfect*: Oă, ei, o, om, eţi, or *fi*
fost silitori.

Mod Oblic. Aş *fi fiind*.

Mod Participiă. *Perfect*: *Singul. Fost-fostă.*
Plural Fostă-foste.

Timpurile viitoare.

Mod Indicativ. *Viitorul simplu* :

Voă, vei, va, vom, veţi, vor *fi* silitor (silit).

Viitorul trecut

Voă, vei, va, vom, veţi, vor *fi fost* silitor (silitori).

Regule.— 1°. Cu formele: *fi* şi *fi fost*, ale verbului *a fi*,
ne servim spre a forma conjugarea tutulor verbele ce le-
am învăţat pînă aci.

2°. Prin urmare, verbul *a fi* ajută la formarea conju-
gării tutulor celorlalte verbe; el este dar un verb *aju-
tător*.

Teme.— În bucata de citire alésă, vei sublinia verbul *a fi*, sub
tôte formele lui de timp, de mod, de număr şi de persoană.

[L. III.]

96. COMPUNERE.

Descriere geografică).

Exemple.

ROMÂNIA.

1°. Ce este România?...—(....*patria noastră, a
Românilor...*)

20. Ce întindere are România?...—Câți locuitori sint într'însa?...

30. Unde se află România?...—(*...hotarele și vecinătățile...*)

40. Ce înfățișare are pământul României?...—(*...câmpii, șesuri, deluri, munți...*)

50. Care sint munții României?...—În ce anume părți sint ei?...

60. Ce fel de ape are România?...—(*...Marea-Negră, riuri, lacuri...*)

70. Ce produce România?... (*în câmpie?... pe deluri?... în munți?... vinaturi de uscat?... pescării în riuri și bălți?..*)

80. Ce fel de locuitori are România?...—(*.. Români, străini, Evrei, Armeni, popoarele din Dobrogea...*)

90. Ce negoț face România cu alte State?...—(*...export de grâne și de animale, import de fabricate*)

100. Cum este administrată România?...—(*..Stat constituțional, Regele, corpurile legiuitoare: camera și senat, miniștrii, dregătorii, armata țării, marca și stégul țării...*)

110. Ce religii și ce aședeminte de învățătură și de bine-facere sint în România?...—(*...legea ortodoxă, alte legi creștine, legea lui Moise, legea mahometană;.. spitale,... tot felul de școle...*)

120. Cum simți că este România?...—(*...țară frumoasă, bogată și scumpă pentru ori-ce Român...*)

Regule. — Descrierile geografice trebuie să conțină tot-dauna cunoștințe cât se poate mai adevărate și mai bine lămurite, despre locurile și despre omenii, de care e vorba într'insele. Acolo nu încap a spune lucruri inchipuite.

Teme.— Răspunsurile la întrebările de mai sus asupra «Româniilor», le vei scrie în caietul cel bun de compuneri, și le vei ține bine minte ca să le știi ori-și-când.

[L. IV—V.]

97. SCRIEREA LUI **ă**, LA MIJLOCUL CUVINTELOR.
(Deprinderi ortografice)

Exemple.

«Ploăă, ploăă!

Găinele să ouă!

Să ne dați și nouă

Noăă-deci-și-nouă

De ouă, tot nouă!»

Așa cântău în gura mare două fete, care, în zori de dăă, în loc să apuce șosăă ce ducea la piăă de la mără, se luaseră după Braica cățăă și alergău ca nișce năuce prin iărba plină de roăă.

Regule.— Vocale *u* se rostește foarte des pe jumătate, la mijlocul cuvintelor, când se află pusă dupe sunetele; *a, ă, e, ă, é, și i*. Atunci, noi la scris, ne servim cu **ă** (scurt), (*noăă, roăă*).—Unde se mai aude **ă** scurtat, și cum se scrie atunci?.....

Teme.— Din exemplul de mai sus, vei sublinia toate cuvintele ce **ă** litera **ă** în mijlocul lor.

[L. II]

98. VERBE NEREGULATE.

Exemple.—Dacă *daă*, n'ăă.—*Vreă* nu *vreă*, lucrăă să nu pieă.—*Stăă* unde *stăă*, că mai bun loc n'ăă.—*Iea* câte unul și *dă* cu pumnul.—'Mă *a* luat apa de la mără.—*Iea*'l după mine că-l omor.—*Stăă* cât pută, și *dăă* cuă *vruă*.—*Voăă* și vei pută.

Timpul present

Mod Indicativ.

Singular	1 <i>am</i>	<i>vréu, voiesc</i> (<i>voiu</i>)	<i>dau</i>	<i>stau</i>	<i>ieau</i>
	2 <i>ai</i>	<i>vrei, voiesci</i> (<i>vei</i>)	<i>da</i>	<i>sta</i>	<i>iei</i>
	3 <i>are</i>	<i>vré, voiesce</i> (<i>va</i>)	<i>dă</i>	<i>stă</i>	<i>iea</i>
Plural	1 <i>avem</i>	<i>vrem, voim</i> (<i>vom</i>)	<i>dăm</i>	<i>stăm</i>	<i>luăm</i>
	2 <i>aveți</i>	<i>vreți, voiți</i> (<i>veți</i>)	<i>dați</i>	<i>stați</i>	<i>luați</i>
	3 <i>aū</i>	<i>vréu, voiesc</i> (<i>vor</i>)	<i>daū</i>	<i>staū</i>	<i>ieaū</i>

Mod Subjunctiv.

Sing.	1 <i>să am</i>	<i>să vréu, să voiesc</i>	<i>să dau</i>	<i>să stau</i>	<i>să icaū</i>
	2 <i>să ai</i> (<i>aiți</i>)	<i>să vrei, să voiesci</i>	<i>să da</i>	<i>să sta</i>	<i>să iei</i>
	3 <i>să aibă</i>	<i>să vré, să voiescă</i>	<i>să dé</i> (<i>să dee</i>)	<i>să sté</i> (<i>să stee</i>)	<i>să lé</i> (<i>să lee</i>)
Plur.	1 <i>să avem</i>	<i>să vrem, să voim</i>	<i>să dăm</i>	<i>să stăm</i>	<i>să luăm</i>
	2 <i>să aveți</i>	<i>să vreți, să voiți</i>	<i>să dați</i>	<i>să stați</i>	<i>să luați</i>
	3 <i>să aibă</i>	<i>să vré, să voiescă</i>	<i>să dé*</i> (<i>să dee</i>)	<i>să sté</i> (<i>să stee</i>)	<i>să léa</i> (<i>să lee</i>)

Mod Imperativ.

Sing.	2 <i>aibă, ai!</i>	<i>voiesce!</i>	<i>dă!</i>	<i>stă!</i>	<i>iea!</i>
	3 <i>aibă!</i>	<i>voiescă!</i>	<i>sa dé! dee!</i>	<i>sa sté! stee!</i>	<i>sa iea! lee!</i>
Plur.	2 <i>aveți!</i>	<i>voiți!</i>	<i>dați!</i>	<i>stați!</i>	<i>luați!</i>
	3 <i>aibă!</i>	<i>voiesca!</i>	<i>să dé, dee!</i>	<i>sa sté! stee!</i>	<i>sa iea! lee!</i>

Mod Infinitiv.

*a avé (avere), — a vré (vrere), a voi (voire), — a sta (stare),
— a lua (luare).*

Timpurile trecute

Perfect.

<i>avui</i>	<i>vrui</i> <i>voii</i>	<i>dădui</i> (<i>detei</i>)	<i>stătui</i> (<i>stetei</i>)	<i>lua</i>
<i>am avut</i>	<i>am vrut, am voit</i>	<i>am dat</i>	<i>am stat</i>	<i>am luat</i>

Imperfect

<i>aveam</i>	<i>vream, voiam</i>	<i>dam</i> (<i>dedeam</i>)	<i>stam</i> (<i>stăteam</i>)	<i>luam</i>
--------------	---------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------

Mai-mult-decât-perf.

<i>avusem</i> (<i>avusesem</i>)	<i>vrusem</i> <i>voisem</i>	<i>dasem</i> (<i>dădusem</i>)	<i>stătusem</i>	<i>luasem</i>
--------------------------------------	-----------------------------	------------------------------------	-----------------	---------------

Regule. — 1°. Când conjugăm verbele : *a ave*, *a vre* sau *a voi*, *a da*, *a sta*, *a lua*, precum și verbul *a fi*, noi vedem ivindu-se, în conjugarea lor, unele forme cu totul străine de forma modului lor infinitiv. Aceste deosebiri fac ca conjugarea acelor verbe să nu fie întocmai la fel cu a mai multor verbelor din cele patru conjugări cunoscute de noi. De-ore ce conjugarea lor nu se face întocmai după aceleași reguli, verbele înșirate acilé, precum și încă altele câte-va, le numim verbe *neregulate*. — Tóte celelalte care se conjugă după exemplele date, le dicem că sînt verbe *regulate*.

2°. Verbele neregulate nu se abat pretutindenî de la formele obișnuite ale verbelor regulate din conjugarea lor. Abaterile se fac numai la timpul *present* și, la unele verbe, la timpul *perfect*.

3°. Verbul *a vre* sau *a voi* se conjugă în două feluri; *a vre* (*vrere*) se conjugă după a II-a conjugare, și *a voi* (*voire*), după a IV-a. — Întocmai la fel cu prezentul din modurile indicativ, subjunctiv și imperativ al verbului *a voi* (*voiesc, să voiesc, voiesce!*), se conjugă un mare număr de verbe regulate din a IV-a conjugare, (*călătoresc, doresc, pornesc...*)

4°. Osebit de verbul ajutător *a fi*, tot verbe ajutătoare la conjugări mai sint și verbele neregulate: *a ave* și *a voi*.

5°. Verbul neregulat *a ave* slujește ca ajutător în conjugarea tuturilor celorlalte verbe, la timpurile următoare: a) la prezentele și la perfectul modului oblic, (*aș fi arând, am fost arând.*) b) la perfectul compus al modului indicativ, (*am arat*); c) la perfectul modului optativ, (*aș fi arat*), d) la mai mult-decât-perfectul compus al modului indicativ, (*am fost arat*); e) la mai-mult-decât-perfectul modului optativ, (*aș fi fost arat*;) f) la viitorul simplu al modului indicativ, (*am să ar.*)

6°. Verbul neregulat *a voi* slujește ca ajutător în conjugarea tuturilor celorlalte verbe, la timpurile următoare:

- a) la prezentul modului presuntiv, (**voi** fi arând:)
- b) la perfectul modului presuntiv (**voi** fi arat);
- c) la viitorul simplu al modului indicativ, (**voi** ara);
- d) la viitorul trecut al modului indicativ, (**voi** fi arat și **voi** fi fost arat.)

7°. Verbele ajutătoare, care adică servă la conjugarea tuturilor verbelor, sint în număr de trei; *a fi*, *a ave* și *a voi*.

8°. Verbele ajutătoare: *a fi*, *a ave* și *a voi*, ajută totdeauna altor părți de cuvântare (substantivelor, pronumelor, adjectivelor, numeralelor, verbelor și adverbilor), spre a pute sluji ca predicate în propozițiuni.

Teme. — 1°. În bucata de citire alésă, vei culege toate verbele ajutătoare și toate verbele neregulate, și vei spune la fie-care: timpul, modul, numărul și persoana, la care sint, precum și forma de care el ține. Vei conjuga, în propozițiuni simple, verbul «*A dori*», la toate timpurile și la toate modurile formii active.

[L. V.—VI.]

99. VERBE IMPERSONALE.

Exemple.

Tună, fulgeră, trăsnește,
Sint-Ilie 'n cer se necăjește! —
Plouă, ninge, viscolește,
Și de gazdă nu'i nădejde !

Mod Indicativ.

Present :	Plouă	Ninge
Imperfect :	Ploua	Ningea
Perfect :	Plouă, a plouat	Ninse, a nins
Mai-mult-decât-perf.:	Plouase	Ninsese
Viitor simplu :	Va ploua, ploăa-va	Vă ninge, ninge-va
Viitor trecut :	Va fi plouat.	Va fi nins

Mod Subjunctiv.

Present și Viitor :	Să plouă, să plôie	Să ningă
Perfect :	Să fi plouat	Să fi nins
Mai-mult-decât-perf.:	Să fi fost plouat	Să fi fost nins

Mod Optativ.

Present și Viitor :	Ar ploăa, ploăa-r-ar	Ar ninge, Ninge-ar
Perfect :	Ar fi plouat	Ar fi nins

Mod Presumptiv.

Present :	Va fi ploăând	Va fi ningând
Perfect :	Va fi plouat	Va fi nins

Mod Oblic.

Present :	Ar fi ploăând	Ar fi ningând
Perfect :	A fost plouând	A fost ningând

Mod Infinitiv.

Present :	A ploaia	A ninge
Perfect :	A fi plouat	A fi nins

Mod Participial.

Present :	Plouând	Ningând
Perfect :	Plouat, plouată	Nins, ninsă

Regule.— 1°. Sint câte-va verbe care arată o lucrare ce nu o face o persoană oarecare; am pute dice dar că acea lucrare se face ca de sine-și. Pe acele verbe, noi le numim *impersonale*.

2°. Verbele impersonale se întrebuintează mai totdeauna numai la a treia persoană din singular.

Teme.— 1°. Din bucata de citire alésă, vei sublinia toate verbele impersonale.—2°. Vei conjuga pe caiet, verbele, «A tuna» și «A trăsni»

[L. II.]

100. REPETIRE GENERALĂ.

(Resumarea Gramaticii de peste an)

Exemple.—Dascălul nostru este, pentru noi, ca și un tată iubitor, înțelept și bun. De la dînsul, cu dragoste am învățat noi toți un an întreg de șile. El ne-a ajutat să căpătăm tot felul de cunoștințe cu folos. El ne-a lămurit mințile despre nemărginita putere a lui Dumnezeu, despre felurite minuni ale naturii, despre drépta socotélă a unui bun vîetuirii, despre țara și națiunea noastră, despre frumoasa noastră limbă românească, care acum, după învățăturile sale, o șcim rosti și o șcim scrie mai limpede și mai curată.—Dascălul nostru mereu numai spre bine ne-a povățuit. Este vre-unul dintre noi, școlari, care ar îndrăzni să nu iubéscă, să nu cinstéscă

pe dascălul nostru? Al cărui tată, a cărui mamă ar pute să impute dascălului nostru, vre-o părtinire, vre o nedreptate? El, de noi toți a îngrijit cu așa multă bună-voință, încât nimeni de dînsuî nici-odată nu s'a putut plînge. De aceia chiar, noi toți la sfîrșitul anului, sintem totodată veseli și mihniți: veseli, căci mereu am mulțumit pe dascălul nostru, și mihniți, fiind-că de acum înainte ne vom despărți de dînsul. Toți am fost școlari silitori. Toți am învățat bine. Tutulor ne-a rămas în inimă numai dragoste, numai mulțumire și numai respect către bunul și iubitul nostru dascăl. Dumne-deu să 'l fie mulți ani cu sănătate, cu bine și cu noroc! Noi, chiar și de-am trăi sute și mii de ani, în-veci nu'l vom uita. Și 'ntr'a-devăr, dascălii, cum fu al nostru, purure aû fost, sint și vor fi întotdeauna călăuzele cele mai sigure ale copiilor și bine-făcătorii cei mai de frunte ai popórelor!

Regule. — 1°. Ce este *proposițiunea*?... — De câte feluri este *proposițiunea*, după *numărul părților*?... — Care sint *părțile propozițiunii simple*?... care sint ale *proposițiunii dezvoltate*?... — De câte feluri sint *proposițiunile*, după *înțeles*? — Ce este *acordul*?...

2°. Ce este *declinarea*?... — Care anume *părți de vorbire* se *declină*?... — Câte *declinări* am deosebit?... — Ce este *compararea*?... Care anume *părți de cuvîntare* se *compară*?... — Ce este *conjugarea*?... Ce anume *părți de cuvîntare* se *conjugă*?... — Câte *conjugări* am deosebit, după *terminarea verbelor* la modul *infinitiv*?... — Câte feluri de *verbe* sint, după *forma lor*?... — Care sint *verbele ajutătore*?... La ce *ajută* ele?... — Care *verbe* se numesc *neregulate*?... — Care *părți de cuvîntare* nu'și *schimbă forma* nici-o-dată?... — Câte *părți de cuvîntare* sint cu totul?

3°. Ce reguli trebuie să păzim la scrierea cuvintelor, a propozițiilor și a compunerilor?...

4°. Ce fel de compuneri cunoști?... Cum se face ori-ce compunere?

Teme. — 1°. Veți răspunde la toate întrebările de mai sus, fără de greșeli, aducându-ți aminte toate regulile învățate pînă acum.

2°. Răspunsurile, bine date la cele trei feluri de întrebări de mai sus, le veți scrie pe caietul cel bun de compuneri. Ele vor alcătui cunoștințele tale de Gramatică.

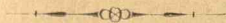
Deci Gramatica ne învață a potrivi bine:

1° sunetele și literile în cuvinte;

2° cuvintele, în propoziții, și

3° propozițiile în vorbire și în compuneri.

[L. III-IV]

«Gramatica e meșteșug ce arată-alcătuire:

Și toți, printr'însa, pot afla verile-povățuiri;

Ș'a scrie încă într'ales, cu reguli-arătate,

Pe toți ea'nvață d'a le ști, fără greșelă, toate»

Poesie de Banul Ienăchiță Văcărescu. 1785.

TABLA MATERIILOR

TRIMESTRUL I.

	Pagina
1. Compunere și deprindere la copiat. <i>Grădina</i>	3
2. Proposițiunea cu părțile ei principale	4
3. Despărțirea vorbelor cu o consunantă între două vocale . (Deprinderi ortografice)	5
4. Proposițiunea dezvoltată, cu atribut	6
5. Compunere. (Descriere): <i>Livedea</i>	7
6. Proposițiunea dezvoltată, cu complinire	8
7. Despărțirea cuvintelor cu mai multe consunante alăturate . (Deprinderi ortografice)	9
8. Complinire directă și Complinire indirectă	10
9. Compunere. (Descriere): <i>Nucul</i>	11
10. Adverbele.	11
11. Trăsura-de-unire. (Deprinderi ortografice).	13
12. Adverbele, ca complinire	14
13. Compunere. (Comparațiune): <i>Prunele și Piersicile</i>	14
14. Apostroful. (Deprinderi ortografice).	16
15. Prepozițiunile	17
16. Repetire lunară. (Deprinderi ortografice și de copiere, asu- pra poeziei: <i>Sfârșit de Toamnă</i> , de V. Alecsandri)	18
17. Conjunțiunile. Semne de punctuare	18
18. Compunere. (Descriere): <i>Fluturile</i>	19
19. Literile <i>z</i> și <i>ș</i> . (Deprinderi ortografice)	20
20. Interjecțiunile. Semnul strigării	21
21. Repetire lunară. (Deprinderi de memorizare, de copiere și exerciții ortografice, asupra poeziei: <i>Plugurile</i> , de V. Alecsandri	21
22. Substantive proprii și Substantive comune	22
23. Sunetul <i>ș</i> . (Deprinderi ortografice).	23
24. Adjective predicative și Adjective atributive	23
25. Compunere. (Descriere): <i>Ferul</i>	24
26. Pronumele personale	25
27. Sunetul <i>ț</i> . (Deprinderi ortografice).	26
28. Compunere trimestrială (Model pentru cele trei lucrări anuale de Istorie: <i>Resumat al Istoriei Românilor</i> .)	27
29. Repetire trimestrială. (Resumat de Gramatică: <i>Propozițiunile</i> .)	28
30. Repetire trimestrială. (Deprinderi ortografice): <i>Miloș cel milos</i> .	29
31. Repetire trimestrială. (Resumat de Gramatică: <i>Părțile cu- vintării</i>).	30

32. Compunere (Resumat de Fabulă): <i>Sórele și Vintul</i>	31
33. Cazuri	32
34. Silabele <i>ce</i> și <i>ci</i> , <i>che</i> și <i>chi</i> . (Deprinderi ortografice).	33
35. Terminările substantivelor	34
36. Declinarea	35
37. Silabele <i>ge</i> și <i>gi</i> , <i>ghe</i> și <i>ghi</i> . (Deprinderi ortografice).	37
38. Compunere (Epistolă): <i>O scrisóre de felicitare</i>	37
39. Declinarea substantivelor masculine, terminate cu o con- sunantă.	39
40. Declinarea substantivelor masculine, terminate cu vocala <i>e</i>	40
41. Silabele <i>ște</i> și <i>ști</i> , <i>șce</i> și <i>șci</i> . (Deprinderi ortografice).	42
42. Declinarea substantivelor masculine, terminate cu vocala <i>u</i>	43
43. Declinarea substantivelor masculine, terminate, cu vocala <i>a</i>	44
44. Sunetul <i>ó</i> (<i>oa</i>). (Deprinderi ortografice).	46
45. Compunere. (Descriere). <i>Apa</i>	46
46. Declinarea unor substantive neutre sau ambigene	47
47. Declinarea altor substantive neutre	49
48. Declinarea încă altor substantive neutre	51
49. Declinarea substantivelor feminine, terminate cu <i>ă</i>	53
50. Declinarea substantivelor feminine, terminate cu <i>a</i> , <i>ea</i> și <i>i</i>	54
51. Sunetele <i>é</i> și <i>ea</i> . (Deprinderi ortografice).	56
52. Declinarea substantivelor feminine, terminate cu <i>e</i>	57
53. Declinarea substantivilor feminine, terminate cu <i>e</i> și <i>ă</i>	58
54. Declinarea numelor proprii.	60
55. Repetire lunară. (Deprinderi ortografice, la dictare și memo- rizare, asupra poeziei, <i>Iérna</i> , de V. Alecsandri).	62
56. Compunere. (Descriere) <i>Termometrul</i>	63
57. Declinarea adiectivelor masculine	65
58. Declinarea adiectivelor temenine	65
59. Scrierea lui <i>ě</i> , derivat din <i>e</i> . (Deprinderi ortografice).	66
60. Declinarea pronumelor personale	67
61. Declinarea pronumelor: <i>mei</i> , <i>těi</i> , <i>sei</i> , <i>nostru</i> , <i>vostru</i> , <i>lor</i>	69
62. Declinarea pronumelor: <i>cine</i> , <i>care</i> , <i>ce</i> și altele la fel	70
63. Scrierea lui <i>ă</i> , derivat din vocala <i>a</i> . (Deprinderi ortografice).	71
64. Declinarea pronumelor: <i>acest-acěsta</i> , <i>acel-acea</i> și altele la fel	71
65. Scrierea lui <i>ă</i> , cu vocala statornică <i>ă</i> . (Deprinderi ortografice).	72
66. Declinarea numeralelor	72
67. Compunere (Narațiune. Parabolă): <i>Bětrăni</i> <i>săraci</i> , <i>dar</i> <i>onești</i>	74
68. Duplicarea consunantelor (Deprinderi ortografice).	76
69. Acordurile părților	77
70. Scrierea lui <i>i</i> , cu vocala statornică <i>i</i> . (Deprinderi ortografice).	78
71. Compararea adiectivelor	78
72. Compararea adverbelor	80
73. Scrierea lui <i>i</i> , derivat din <i>i</i> (Deprinderi ortografice).	80
74. Repetire trimestrială. (Resumat de Gramatică: <i>Declinarea</i> <i>și Compararea</i>)	81

	Pagina
75. Felul verbelor	82
76. Scrierea lui <i>ă</i> , cu vocala <i>a</i> . (Deprinderi ortografice)	82
77. Timpurile verbelor	83
78. Compunere. (Narațiune descriptivă): <i>O excursiune pe câmp</i>	85
79. Modurile verbelor	86
80. Resumarea scrierii lui: <i>i, ă, o și é</i> . (Deprinderi ortografice): <i>Bărăganul</i>	88
81. Terminarea verbelor. Cele patru conjugări	89
82. Scrierea lui <i>î</i> și <i>ă</i> , la sfârșitul cuvintelor. (Deprinderi orto- grafice).	90
83. Repetire lunară. (Deprinderi ortografice, asupra poezii <i>Flô- rea din grădină</i> , de Ienăchiță Văcărescu).	91
84. Compunere. (Descriere): <i>Grânele sau Cerealele</i>	91
85. Forma activă a verbelor: Timpul prezent.	93
86. Forma activă a verbelor: Timpul trecut	94
87. Forma activă a verbelor: Timpul imperfect.	95
88. Forma activă a verbelor: Timpul-mai-mult-decât-perfect	96
89. Timpul viitor al verbelor: <i>Examenul</i>	97
90. Forma activă a verbelor: Timpurile viitorului.	98
91. Compunere. (Descriere): <i>Timpurile anului</i>	99
92. Forma pasivă a verbelor.	101
93. Scrierea lui <i>î</i> . (Deprinderi ortografice)	102
94. Forma reflexivă a verbelor	103
95. Conjugarea verbului <i>a fi</i>	105
96. Compunere. (Descriere geografică): <i>România</i>	106
97. Scrierea lui <i>ă</i> , la mijlocul cuvintelor. (Deprinderi ortografice.)	108
98. Verbe neregulate	108
99. Verbe impersonale	112
100. Repetire generală: <i>Resumat al Gramaticii de peste ani</i>	113

